

BÁCSKISKUN2030

BÁCS-KISKUN MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLATA

2021. MÁRCIUS

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

TARTALOMJEGYZÉK

1	A KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI, HATÁSVIZSGÁLAT KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ÉS CÉLJÁNAK ISMERTETÉSE	5
1.1	Az előzmények ismertetése	5
1.2	A tervezési folyamathoz való kapcsolódás	5
1.3	A környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során tett javaslatok hatása a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Konceptióra	6
1.4	Az érintettek bevonása a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés kidolgozásába	6
1.4.1	A társadalmi egyeztetés folyamata	6
1.4.2	A vélemények, szempontok figyelembevétele a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során	6
1.5	Felhasznált adatok, alkalmazott módszerek	6
1.5.1	A környezeti értékelés készítéséhez felhasznált adatok forrása	6
1.5.2	Az alkalmazott módszertan	8
2	A BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ISMERTETÉSE	8
2.1	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Konceptió céljainak, tartalmának ismertetése, környezeti, társadalmi, gazdasági összefüggések	8
2.2	A változatok közötti választás indokai, a választást alátámasztó vizsgálat rövid leírása	10
3	A BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ MEGVALÓSÍTÁSÁNAK KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HATÁSAI, KÖVETKEZMÉNYEI	11
3.1	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Konceptió cél- és eszközrendszerének vizsgálata, koherenciája és konzisztenciája	11
3.1.1	Koherencia-vizsgálat – a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Konceptió összefüggése más releváns tervekkel	11
3.1.2	Konzisztencia-vizsgálat	13
3.2	A meglévő környezeti konfliktusok és problémák bemutatása	17
3.2.1	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Konceptióban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása	17
3.2.2	A fennálló környezeti konfliktusok, problémák és a környezeti, társadalmi és gazdasági hatások várható alakulása abban az esetben, ha a koncepció intézkedései elmaradnának	18
3.3	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Konceptió megvalósulásával környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása	19
3.3.1	Természeti erőforrás közvetlen igénybevételének vagy környezetterhelésnek a közvetlen előidézése	19
3.3.2	Társadalmi, gazdasági folyamatok kiváltása révén közvetett környezeti következményekkel járó folyamatok	20
		2

3.4	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció megvalósítása esetén a környezetet érő hatások	21
3.4.1	Hatás a földre, talajra	21
3.4.2	Hatás a levegőre	22
3.4.3	Hatás a vízre, felszíni és felszín alatti vizekre (ide érte az ár- és belvizeket is)	22
3.4.4	Hatás az élővilágra, a természeti (ökológiai) rendszerre, a biodiverzitásra	23
3.4.5	Hatás az országos jelentőségű védett természeti, illetve Natura 2000 területek állapotára, állagára és jellegére	24
3.4.6	Hatás a természeti erőforrások megújulására, használatára (ideértve az ásványvagyont is)	24
3.4.7	Hatás a klímára	24
3.4.8	Hatás az épített környezetre, települési környezetre, épített örökségre (ideértve a Világörökségi értékeket is)	25
3.4.9	Hatás a tájra, a táj eltartó képességére, helyi gazdaságra	25
3.4.10	Hatás a térszerkezetre, területfelhasználásra	26
3.4.11	Hatás az érintett emberek egészségi állapotára, életminőségére (ideértve a zaj- és rezgésterhelést is)	26
3.4.12	Hatás a környezettudatos magatartásra, életmódra	27
3.4.13	Hatás a honvédelemre	27
3.4.14	Hatás a hulladékgazdálkodásra	27
3.4.15	Hatás a természeti és ember által előidézett kockázatokra	28
3.4.16	Hatás új környezeti konfliktusok, problémák, kockázatok megjelenésére, meglévők felerősödésére	28
3.4.17	A megvalósítás kumulatív hatása	29
3.4.18	Az országhatáron áttérjedő környezeti hatások lehetősége	30
3.5	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció megvalósításának társadalmi hatásai	30
3.5.1	Népességre és népességmegtartó képességre gyakorolt hatások	30
3.5.2	Foglalkoztatásra gyakorolt hatások	31
3.5.3	Életminőségre, szabadidő eltöltésére, egészségi állapotra, szociális helyzetre gyakorolt hatások	31
3.5.4	A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére gyakorolt hatások	32
3.5.5	Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra gyakorolt hatások	32
3.5.6	A helyi kultúra fejlődésére gyakorolt hatások	32
3.6	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció megvalósításának gazdasági hatásai	32
3.6.1	A természeti erőforrásokra gyakorolt hatások	32
3.6.2	Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére gyakorolt hatások	33
3.6.3	A mezőgazdaságra gyakorolt hatások	34
3.6.4	Az erdőgazdálkodásra gyakorolt hatások	34
3.6.5	Az idegenforgalomra gyakorolt hatások	34
3.6.6	A vízgazdálkodásra gyakorolt hatások	34
3.6.7	Az energetikára gyakorolt hatások	35
3.6.8	A közlekedésre gyakorolt hatások	35
3.6.9	A műszaki infrastruktúrára gyakorolt hatások	35
3.6.10	A térség versenyképességére gyakorolt hatások	35
3.7	A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció összefoglaló értékelése a környezeti, társadalmi, gazdasági következmények alapján, feltárt konfliktusok értékelése, a környezeti, társadalmi, gazdasági szempontból elfogadható változatok meghatározása	36

4 A BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ MEGVALÓSÍTÁSA KÖVETKEZTÉBEN VÁRHATÓAN FELLÉPŐ, KÖRNYEZETRE, TÁRSADALOMRA, GAZDASÁGRA KÁROS HATÁSOK KEZELÉSE	37
4.1 Káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése	37
4.2 Javaslatok egyéb szükséges környezeti intézkedésekre	38
4.3 A feltárt gazdasági, társadalmi konfliktusok feloldására, a káros hatások ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések meghatározása	40
5 JAVASLAT OLYAN KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI SZEMPONTÚ ELŐÍRÁSOKRA, FELTÉTELEKRE, INTÉZKEDÉSEKRE, AMELYEKET A TERV ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁSTERVEKNÉL FIGYELEMBE KELL VENNI	40
6 KÖRNYEZETI HATÁSOK MONITOROZÁSA	41
6.1 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Konceptió megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozó monitorozási javaslatok értékelése	41
6.2 Javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre	42
7 KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ	42

ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. ÁBRA: A BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERE	9
1. TÁBLÁZAT: PRIORITÁSOK BEAVATKOZÁSI TERÜLETEINEK ÉS A STRATÉGIA (TERÜLETI CÉLOK) KAPCSOLATÁNAK MEGJELENÍTÉSE	14
2. TÁBLÁZAT: EGYES PRIORITÁSOK ÁLTAL POTENCIÁLISAN BEFOLYÁSOLT KÖRNYEZETI HATÁSVISELŐ KATEGÓRIÁK	17
3. TÁBLÁZAT: TERMÉSZETI HATÁSVISELŐKRE GYAKOROLT NEGATÍV IRÁNYÚ HATÁSOK ÉRTÉKELÉSE	19
4. TÁBLÁZAT: TERMÉSZETI HATÁSVISELŐKRE GYAKOROLT POZITÍV IRÁNYÚ HATÁSOK ÉRTÉKELÉSE	21
5. TÁBLÁZAT: PRIORITÁSOK HATÁSA EGYES, A TERMÉSZETI ÉS EMBER ÁLTAL ELŐIDÉZETT KOCKÁZATOKRA VONATKOZÓ BEAVATKOZÁSI KÉPESSÉGEKRE	28

1 A KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI, HATÁSVIZSGÁLAT KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ÉS CÉLJÁNAK ISMERTETÉSE

1.1 Az előzmények ismertetése

Jelen hatásvizsgálat a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció elkészítését követően, annak társadalmi egyeztetésével párhuzamosan készült.

Célja, a 2021-2027-es időszakra tervezett Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak feltárása a szakmai és társadalmi egyeztetésekben résztvevők, valamint a döntéshozók számára.

A dokumentum az alábbi jogszabályoknak megfelelően, azokkal összhangban került elkészítésre:

- 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól;
- 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról; E rendelet 1. számú melléklete szerint környezeti vizsgálatot kell készíteni az 1996. évi XXI. törvény 23. § (1) bekezdésének megfelelően készített területfejlesztési koncepcióra, így a megyei területfejlesztési koncepcióra is.
- 97/2009. (XII.21.) Korm. rendelet a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízgazdálkodási és tájvédelmi szakértői tevékenységről: a területi hatásvizsgálat környezeti értékelési részét e rendelet szerinti szakértői jogosultsággal rendelkező szakértő végezte el.
- A környezet védelméről szóló törvény (a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény: E törvény 44. § (1)) alapján a vizsgálatnak ki kell terjednie arra, hogy a tervezett előírások, intézkedések mennyiben befolyásolják, vagy javíthatják a környezet állapotát; illetve, hogy a tervezett intézkedések elmaradása esetén milyen kár érheti a környezetet vagy a lakosságot.

1.2 A tervezési folyamathoz való kapcsolódás

A hatásvizsgálat szervesen kapcsolódik a területi tervezés folyamatába. A területfejlesztési koncepció hatásvizsgálata már a területfejlesztési stratégiai és operatív program kidolgozása során is figyelembevételre kerül, mintegy előkészítve annak illeszkedését a várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásokhoz.

A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program elkészítését követően annak környezeti, társadalmi és gazdasági hatásai is megvizsgálásra kerülnek egy programszintű hatásvizsgálat keretében. A megyei Integrált Területi Program (ITP) már ezen hatások figyelembevétele mellett készül el.

1.3 A környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során tett javaslatok hatása a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Konceptióra

A környezeti, gazdasági és társadalmi konfliktusok feltárását követően javaslatok kerültek megfogalmazásra ezek feloldására a 4.1-4.3. fejezetekben bemutatottak szerint. A javaslatokat a területfejlesztési koncepció felülvizsgálata és a területfejlesztési program készítése során is javasoljuk figyelembe venni és beépíteni a konkrét programjavaslatokba.

1.4 Az érintettek bevonása a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés kidolgozásába

1.4.1 A társadalmi egyeztetés folyamata

Jelen hatásvizsgálat kidolgozásába két ponton is bevonásra kerültek az érintettek. Először – összhangban a 2/2005-ös kormányrendelettel – a hatástanulmány környezeti részére vonatkozó stratégiai környezeti vizsgálat (SKV) tematikája került véleményeztetésre az összes potenciális érintettel.

Ezt követően az elkészült hatásvizsgálat is véleményeztetésre került a 2/2005-ös kormányrendelet III. melléklete, illetve a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet szerint illetékes szervekkel, illetve 45 napra társadalmasításra is került az Önkormányzat honlapján.

A hatásvizsgálat tárgyát képező Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Konceptió társadalmasítása 2020. november 30. és 2021. január 14. között történt.

Ez alatt a 45 nap alatt a koncepció javaslattevő fázisa mindenki számára elérhető volt a megyei önkormányzat honlapján, lehetőség volt annak környezeti, társadalmi, gazdasági szempontú véleményezésére.

1.4.2 A vélemények, szempontok figyelembevétele a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során

A hatásvizsgálat 2/2005-ös kormányrendelet III. melléklete, illetve a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet szerint illetékes szervekkel történt véleményeztetése, és a 45 napos társadalmasítás során érkezett vélemények figyelembevételre kerültek.

1.5 Felhasznált adatok, alkalmazott módszerek

1.5.1 A környezeti értékelés készítéséhez felhasznált adatok forrása

A környezeti értékelés során a Területfejlesztési Konceptió helyzetfeltáró és javaslattevői munkarészeinek megállapításait és az ezekben megfogalmazott átfogó, stratégiai és horizontális célokat összevetettük a Konceptió készítői által is figyelembe vett, a környezetet érintő intézkedések szempontjából kiemelkedő jelentőségű stratégiai dokumentumokkal:

- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió
- Országos Területrendezési Terv
- Program a Versenyképesebb Magyarországgért

- Nemzeti Reformprogram 2020
- A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének Stratégiája 2019-2030
- Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024
- Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018-2030)
- Nemzeti Tájstratégia 2017-2026
- Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II.
- Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014-2030
- Jász-Nagykun-Szolnok Megye Területfejlesztési Konceptiója (felülvizsgálat alatt)
- Csongrád-Csanád Megye Területfejlesztési Konceptiója (felülvizsgálat alatt)
- Pest Megye Területfejlesztési Konceptiója (felülvizsgálat alatt)
- Fejér Megye Területfejlesztési Konceptiója (felülvizsgálat alatt)
- Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója (felülvizsgálat alatt)
- Baranya Megye Területfejlesztési Konceptiója (felülvizsgálat alatt)
- Magyarország Partnerségi Megállapodása 2021-2027 (előkészítés alatt)

A fentiekén túl a célrendszer az alábbi, releváns stratégiák, programok és cselekvési tervek környezeti szempontból releváns és/vagy Bács-Kiskun megyét specifikusan érintő elemeivel is összevetettük:

- I. Éghajlatváltozási Cselekvési Terv
- IV. Energiahatékonysági Cselekvési Terv
- Energetikai Ásványvagyon-hasznosítási és Készletgazdálkodási Cselekvési Terv 2017
- Darányi Ignác Terv – Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020
- Egységes Közlekedés Fejlesztési Stratégia 2007-2020
- Energia és Klímatudatossági Szemléletformálási Cselekvési Terv 2015
- Hazai Elektromobilitási Stratégia, Jedlik Ányos terv 2.0
- A kisméretű szálló por (PM10) csökkentés ágazatközi intézkedési programja (2011)
- Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terve 2010-2020
- Nemzeti Energia és Klíma Terv 2020-2050
- Nemzeti Energiastratégia 2030
- Nemzeti Épületenergetikai Stratégia 2015
- Nemzeti Erdő Stratégia 2016-2030
- Nemzeti Erdőtelepítési Program 2008
- Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió
- Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia
- Negyedik Nemzeti Környezetvédelmi Program 2015-2020
- Nemzeti Vízstratégia, Kvassay Jenő Terv 2017
- Országos Hulladékgazdálkodási terv 2009-2020
- Országos Levegőterhelés-csökkentési Program 2020
- Szennyvíziszap Kezelési és Hasznosítási Stratégia 2014-2023
- Fehérkönyv Magyarország Nemzeti Akvakultúra Stratégiájához a 2014-2023-as időszakra
- Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2013-2020
- Nemzeti Környezettechnológiai Innovációs Stratégia 2011-2020

- Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014-2020
- Nemzeti Ifjúsági Stratégia
- Idősügyi Nemzeti Stratégia
- Köznevelési Stratégia
- Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Stratégia a 2020 és 2025 közötti időszakra
- Magyarország-Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program 2014-2020

1.5.2 Az alkalmazott módszertan

A gazdasági, társadalmi hatások elemzése részben a koncepció helyzetfeltáró munkarésze, részben a javaslattevő fázis vizsgálata, részben pedig az aktuális gazdasági, társadalmi folyamatok, problémák, valamint országos hatáskörű tervezési dokumentumok figyelembevétele mellett történt.

A hatásvizsgálat természeténél fogva nem végez önálló adatgyűjtést, a meglévő rendelkezésre álló dokumentumokat vizsgálja, a várható hatásokat ezek elemzésével, értékelésével, összefüggéseinek vizsgálatával határozza meg.

A dokumentum tartalmi felépítése a 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról előírásai alapján készült, kiegészítve azt a 218/2009. (X.6.) Korm. Rendelet által előírt területi hatásvizsgálat társadalmi és gazdasági elemeivel. Ily módon mindkét jogszabály előírásait teljesíti, hiszen a 218/2009 Korm. rendelet 9. § (2) bekezdése szerint az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet alapján elkészített környezeti értékelés a területi hatásvizsgálat környezeti szempontú elemzésének minősül. A tartalmi felépítést emellett az 1. fejezetben felsorolt további jogszabályok előírásainak, illetve a tematika-egyeztetésbe bevont egyes szereplők 1.4.2. A vélemények, szempontok figyelembevétele a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során c. fejezetben bemutatott specifikus igényeinek megfelelő elemekkel is kiegészítettük.

A Területfejlesztési Koncepció V. A prioritások bemutatása c. fejezete 7 prioritást, azon belül pedig 23 beavatkozási területet határoz meg, amelyek tartalma szövegesen kifejtett.

2 A BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ISMERTETÉSE

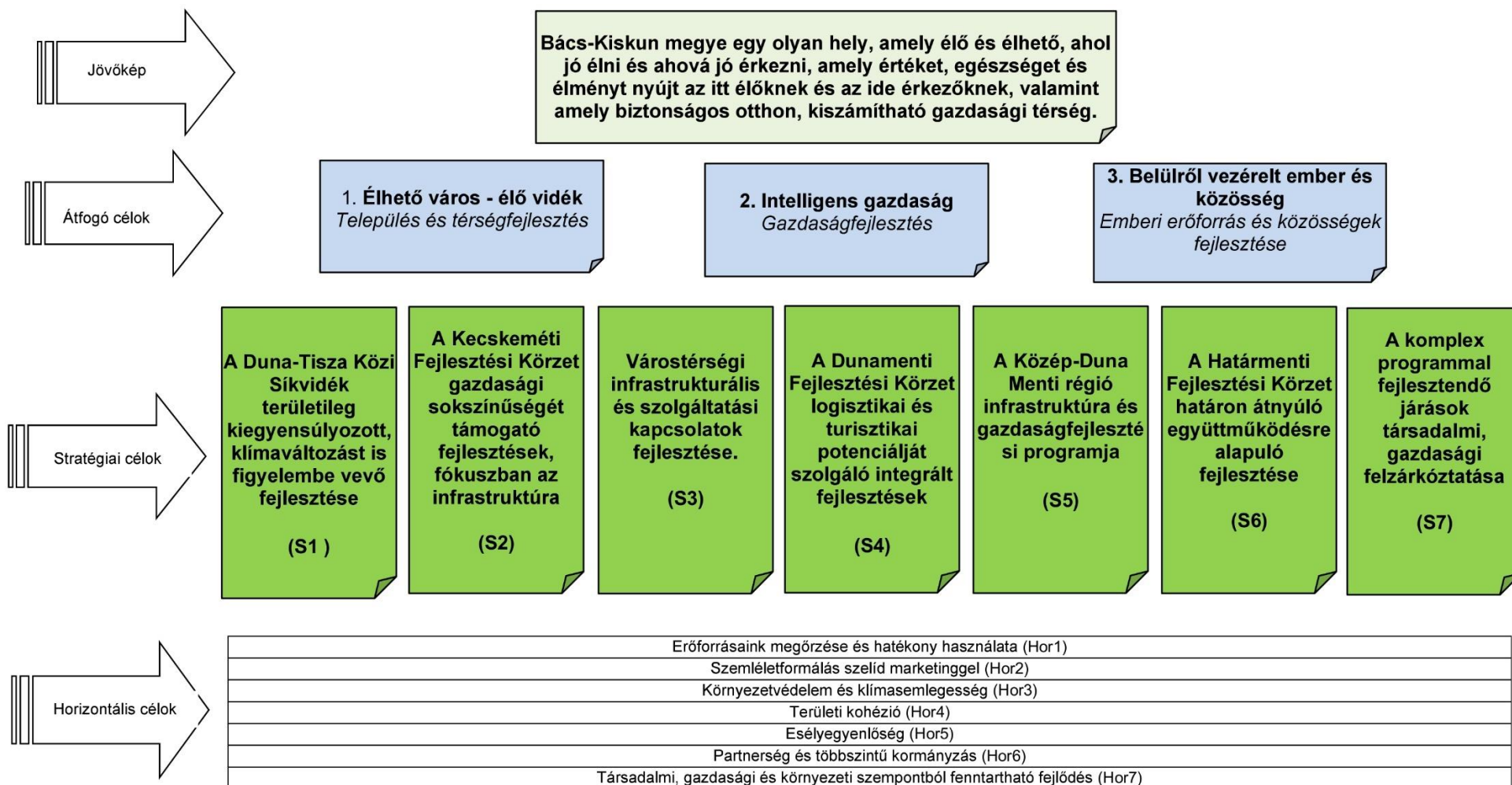
2.1 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció céljainak, tartalmának ismertetése, környezeti, társadalmi, gazdasági összefüggések

A koncepció fő célja Bács-Kiskun megye jövőképeinek megvalósítása, miszerint Bács-Kiskun megye egy olyan hely, amely élő és élhető, ahol jó élni és ahová jó érkező, amely értéket, egészséget és élményt nyújt az itt élőknek és az ide érkezőknek, valamint amely biztonságos otthon, kiszámítható gazdasági térség.

E jövőképet a megye 3 átfogó és 7 stratégiai cél megvalósításán keresztül tervezi elérni további 7 horizontális cél és elv mentén az alábbi ábrán bemutatottak szerint:

1. ábra: A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció célrendszere

A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció nem helyezi teljesen új alapokra a megye fejlesztését, így a korábbi, 2014-2020-as tervezési időszakra készített koncepció környezeti, társadalmi és gazdasági hatásai sem módosulnak jelentős mértékben. Ugyanakkor az átfogó, és különösen a stratégiai célok szintjén módosult a jövőképet elváltató szolgáló célrendszer, ami eltérő hatásokat eredményezhet. Emellett, az új koncepció hatásainak vizsgálata a megváltozott környezet miatt is indokolt, hiszen még ugyanazon célok megvalósítása is jelentősen eltérő hatásokat eredményezhet 2021 után a hét évvel korábbi helyzettel összehasonlítva.

Az átfogó, stratégiai és horizontális célok és elvek egyaránt szolgálják a megye környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú fejlesztését, ugyanakkor megállapítható, hogy a célrendszert olyan társadalmi szempontok dominálják, mint az élıhetőség és a biztonság. A gazdasági és környezeti fejlesztések ezek megvalósítását hivatottak támogatni.

A fenntartható fejlődés kapcsán két kihívásnak kívánunk megfelelni: a fejlesztésekhez úgy viszonyulni, hogy az a következı generációk számára a természeti erıforrások és a biodiverzitás szűkülését ne eredményezze, továbbá a fejlesztések beruházási és mőködési költsége a hátrányos helyzetűeket ne zárja ki a fejlesztési eredmények igénybevételéből.

2.2 A változatok közötti választás indokai, a választást alátámasztó vizsgálat rövid leírása

Az új területfejlesztési koncepció – bár a korábbi idıszakhoz képest új megközelítést alkalmaz – továbbra is az életkörülmények javítását, a környezeti fenntarthatóságot és a foglalkoztatás növelését tűzi ki fı célnak. Átfogó célok szintjén változás, hogy a megye arculatának, a város-vidék szolgáltatási együttmőködésének, a mobilitás, az infokommunikációs infrastruktúra és készségek, a gazdasági digitalizáció, termelékenység-növelés fenntartható módon, a megépült ipari terület és inkubátorház struktúra, a turizmus szerepének növelése és a szociális, gyermekjóléti, oktatási, egészségügyi, kulturális és sport ellátórendszer és a társadalmi befogadás készségfejlesztés fejlesztése a meglévı átfogó célokba beépültek, azaz e kérdéseket a megye hangsúlyosabbá tette.

A megye tervezési sajátossága, hogy a meglévı 5 területi cél mellé 2 új területi cél került, a Közép-Dunamenti Régió, amely a Paks II. beruházásnak köszönheti a létrejöttét és a komplex programmal fejlesztendı járáások. Emiatt mind a 7 stratégiai célt területi célként fogalmazták meg. A horizontális célokat is megtartották és bıvítették.

Környezeti szempontból vizsgálva az új koncepció célrendszerét, kettıs képet láthatunk:

- Egyfelıl a stratégiai célok elnevezésébıl eltűnt a környezetvédelemre utaló elem, de a tartalma az élıhetőség fogalmával kapcsolódott össze (Vonzóbb város – élı vidék).
- Másfelıl a horizontális célok kiegészültek három olyan szemponttal, amely a környezetre hatással van, az épített környezeti értékek megőrzésére, a környezetet védı szemléletformálással és a megyei fejlesztés során erıteljesen érvényesíteni kívánt környezetvédelmi és klímasegesség szempontokkal:
  - Erıforrásaink hatékony megőrzése és hatékony használata
  - Szemléletformálás szelíd marketinggel
  - Környezetvédelem és klímasegesség

Összességében kijelenthetjük, hogy mind a foglalkoztatás-bővítés, mind pedig a (korábbinál nagyobb hangsúlyt kapó) népességmegtartás és -vonzás természetéből adódóan környezetterhelő tevékenységekkel jár (gazdasági, közlekedési, illetve kommunális eredetű szennyezés-kibocsátások, energia-felhasználás útján). A horizontális szempontok környezeti szempontú változásai e hatás jelentős csökkentése érdekében kerültek bele a koncepcióba. Tényleges hatásuk az integrált területi program megyei értékelési szempontrendszerében történő megjelenésükkel érhető el.

3 A BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ MEGVALÓSÍTÁSÁNAK KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HATÁSAI, KÖVETKEZMÉNYEI

3.1 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció cél- és eszközrendszerének vizsgálata, koherenciája és konzisztenciája

3.1.1 Koherencia-vizsgálat – a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció összefüggése más releváns tervekkel

A koncepció kidolgozói megvizsgálták az egyes kiemelkedő jelentőségű környezet-stratégiai dokumentumokkal fennálló összefüggéseket. Ennek során ellentmondást vagy konfliktust nem észleltek, és környezeti szempontból az alábbi releváns összefüggéseket tárták fel:

- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024: A területfejlesztési koncepció megerősíti a fenntarthatóságról kialakult nemzeti egyetértést, külön prioritást szentelve a környezeti infrastruktúra fejlesztésének.
- Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2018-2030: A stratégia és a területfejlesztési koncepció célrendszere összeér. A specifikus és stratégiai célok között megjelenik a természeti erőforrások megóvása és az energiahatékonyság növelése. A stratégiai célok tartalmaznak potenciálisan dekarbonizációs célú konkrét fejlesztéseket.
- Nemzeti Tájstratégia 2017-2026: A stratégia területhasználati elvei összhangban vannak a területfejlesztési koncepció szellemiségével, célrendszere pedig támogatja a környezetbarát technológiák elterjedését és a természeti értékek védelmét.
- Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014-2030: A koncepció három átfogó célja összhangban van a stratégia nevesített társadalmi céljaival.

A környezeti vizsgálat során további, az 1.5.1 A környezeti értékelés készítéséhez felhasznált adatok forrása c. fejezetben felsorolt stratégiai dokumentummal is összevetettük a területfejlesztési koncepciót. Összességében kijelenthetjük, hogy a célrendszerek szintjén nem tapasztalható ellentmondás, a területfejlesztési koncepció koherens minden rendelkezésre álló, és környezeti szempontból releváns, magasabb rendű stratégiai dokumentummal. Ugyanakkor megfigyelhető néhány magasabb rendű dokumentumban alapvető fontosságúként megfogalmazott cél hiánya, és kiemelhetők egyes, a területfejlesztési tervezés későbbi fázisában figyelembe veendő szempontok:

- Negyedik Nemzeti Környezetvédelmi Program 2015-2020: A program Bács-Kiskun megye több olyan környezeti sajátosságát is kiemeli, amely miatt bármilyen, potenciálisan környezetterheléssel járó tevékenység csak megfelelő körültekintéssel végezhető:
  - o Kecskeméten olyan nagyvárosi légszennyezettségi agglomeráció, ahol egyes szennyező anyagok koncentrációja tartósan vagy időszakosan a levegőterheltségi határérték feletti.

- Az időjárás gyors változása, az aszályos időszakok elnyúlása és a villám árvizek okozta új kihívások jelentősen érintik a megyét.
- A belvízveszélyes területek döntően a Duna-menti síkságon és Bácsalmás környezetében helyezkednek el, de foltokban a Homokhátságához tartozó területek is érintettek.

A program a jó életminőség és az egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosítása érdekében kiemelten kezeli a környezeti zajnak való kitettség csökkentését, és az ez által okozott káros hatások kiküszöbölését. Ugyanakkor a koncepció helyzetértékelése ezzel a területtel nem foglalkozik, sem a célterületek megfogalmazásánál.

- Hazai Elektromobilitási Stratégia (Jedlik Ányos terv 2.0): A területfejlesztési koncepció fenntartható infrastruktúrára irányuló specifikus céljai között nem kerül kiemelésre e-közlekedést ösztönző lépések.
- Szennyvíziszap Kezelési és Hasznosítási Stratégia 2014-2023: A stratégia az országban keletkező szennyvíziszap kezelésére és hasznosítására 48 iszapkezelési térség kialakítását javasolja, köztük a Bajai, Kiskunhalas-Kalocsai, Kisszállási, központtal működő iszapkezelési térséggel. A koncepció tartalmazza ugyan a szennyvíz- és csapadékvíz technológiai és környezetvédelmi szempontból is elfogadható szintű kezelését, de a fenntartható fejlődés környezeti követelményeinek megfelelő iszapkezelésre nem fókuszál.
- Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014-2030: A koncepcióban nem jelenik meg említés szintjén sem. A stratégia fontos alapelve, hogy kerülendő az új közlekedési infrastruktúra létesítése a termőtalaj és a természeti területek kárára, valamint az energia- és szállítási igényes termelési módokat igénylő gazdasági tevékenységek ösztönzése. Ez az alapelv potenciálisan sérülhet, ha a közlekedés- és gazdaságfejlesztési intézkedések részletes tervezése során nem kerül figyelembevételre.

A koncepció társadalmi és gazdaság-fejlesztési elemeinek kidolgozása során számos más releváns terv is figyelembevételre került, melyek közül a következőkkel emelhető ki lényeges összefüggés:

- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció: A területfejlesztési koncepcióban részletezett módon gazdasági, társadalmi és környezeti szempontból biztosított a koherencia az országos koncepcióval
- Országos Területrendezési Terv: A Koncepció a Terv figyelembevételével került, azt elsősorban a közlekedés fejlesztésén, a fenntartható agrárgazdálkodáson és a természeti értékek védelmén keresztül támogatja.
- Program a Versenyképesebb Magyarorszáért: A Program keretében KVV-k számára elérhető K+F+I támogatások nagyban hozzájárulnak a koncepcióban megfogalmazott fenntartható, a megye jövedelemtermelő képességét javító gazdaságfejlesztési célkitűzésekhez a K+F kapacitások és digitalizációs folyamatok támogatásán keresztül.
- A Nemzeti Reformprogram: A Programban szereplő témák közül a növekedést ösztönző politikák szinte teljes köre, az oktatás, az egészségügy, a családpolitika, a foglalkoztatás, a szegénység, felzárkóztatás, a fenntarthatósági, klíma és energiapolitika, közlekedés is arányos súllyal szerepelt a koncepció készítése során.
- A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének Stratégiája 2019-2030 elsősorban a fenntartható, a megye jövedelemtermelő képességét javító intelligens gazdaság átfogó cél és az azt kibontó gazdaság- és foglalkoztatásbővítés prioritás célkitűzése támogatja a KKV-kon keresztül. A területi alapú stratégiai célokban többségében is megjelennek e célok.
- A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiával nagymértékben átfednek a intelligens gazdaság átfogó cél és az azt kibontó gazdaság- és foglalkoztatásbővítés prioritás célkitűzés a meglévő értékek fejlesztésére épít, nagyon széles kínálati palettával (például: folyami hajós, lovas,

kerékpáros, gyalogos, gyógy-, wellness-, egészségturizmus, aktív rekreáció, ökoturizmus, vallási turizmus, gasztroturizmus, fesztiválturizmus), továbbá az attrakciók, szolgáltatások, szálláshelyek, vendéglátás minőségi és mennyiségi fejlesztésével kívánja növelni a megye turisztikai kapacitását és ezáltal az idegenforgalmát területileg kiegyensúlyozott hozzáféréssel.

- A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia és a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018-2030) összhangban van a környezeti infrastruktúra fejlesztését tartalmazó Élhető város - élő vidék átfogó céllal, továbbá a területi típusú stratégiák környezeti infrastruktúra fejlesztési és a prioritások hasonló célú beavatkozásaival.

3.1.2 Konzisztencia-vizsgálat

A Területfejlesztési Konceptió V. A prioritások bemutatása c. fejezete 7 prioritást, azon belül pedig 23 beavatkozási területet határoz meg, amelyek tartalma szövegesen kifejtett.

A stratégiai célok 7 területi célként kerültek megfogalmazásra, amely a 2014-2020-as időszaki területegységeket követte kiegészítve a Közép-Duna Menti régió és a komplex programokkal fejlesztendő járással. A korábbi 5 területi cél fedte egymást, a 7 területi cél nagyobb átfedéseket jelent. A forrástervezés, hatásvizsgálat során emiatt nehéz az egyes területeket egymástól elkülöníteni.

A prioritások A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat gazdasági programja 2020-2024 című dokumentumban megfogalmazott 7 fő megyeifejlesztési területen alapul felhasználva a 2014-2020-as időszakra szóló Bács-Kiskun megyei területfejlesztési koncepció által meghatározott korábbi specifikus célok elemeinek nagy részét, jelentősen kiegészítve azt. A stratégiai célok és a beavatkozási területek pontos tartalma, részletes leírása a területfejlesztési program készítése során jelentős mértékben változhatnak, emiatt a területfejlesztési programnál fogjuk részletesen vizsgálni ezek kapcsolatát egymással és a horizontális célokkal. A koncepció szintjén egy táblázatban mutatjuk be a jelenlegi kapcsolódást a stratégiai célok és a prioritások beavatkozási területei között.

A Területfejlesztési Konceptió környezeti hatásainak vizsgálata érdekében a koncepció javasolt prioritásait és beavatkozásait a következő táblázat szerint feleltetjük meg a stratégiai céloknak, az alább felsorolt megjegyzésekkel:

- A prioritások és beavatkozási területek stratégiai célokhoz történő kapcsolódását azok részletes tartalmának ismeretében a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Program területi hatásvizsgálata keretében fogjuk felülvizsgálni és elemezni.
- A 23 beavatkozási területet tartalmazó 7 prioritás közül a P5 P5.2 beavatkozási területe speciális területi fókuszú, kiemelten a megye két komplex programmal segített (KLH-s) járását (a Bácsalmási és a Jánoshalmi járást) célozza. Azonban fontos figyelembe venni, hogy a megye 11 járásából 6 járás kedvezményezett, 2 járás fejlesztendő besorolású, ahol szintén szükség van felzárkóztatásra. Ugyanakkor a P5 prioritás tartalmát jelentősen továbbfejleszti az S7 Komplex Programmal fejlesztendő járássokra kidolgozott célrendszer.
- Az egyes prioritási beavatkozási területek között átfedés tapasztalható, a területfejlesztési program stratégiai programrészében ezek tartalmát részletesebben ki kell dolgozni, hogy egyértelmű legyen, hogy melyik projekt hová sorolható be.
- A prioritások beavatkozási területei a főbb szempontokat határozzák meg, célszerű a területfejlesztési program stratégiai programrészében ezeket kiegészíteni a kevésbé hangsúlyos elemekkel, hogy azok esteében is egyértelmű legyen, hogy melyik projekt hová sorolható be.

1. táblázat: Prioritások beavatkozási területeinek és a stratégia (területi célok) kapcsolatának megjelenítése

Stratégia:		S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7
		A Duna-Tisza Közi Síkvidék területileg kiegyensúlyozott, klímaváltozást is figyelembe vevő fejlesztése	Kecskeméti Fejlesztési Körzet gazdasági sokszínűségét támogató fejlesztések az infrastruktúra	Városterületi infrastrukturális és szolgáltatási kapcsolatok fejlesztése	A Dunamenti Fejlesztési Körzet logisztikai és turisztikai potenciálját szolgáló integrált fejlesztések	A Közép-Duna Menti régió infrastruktúra és gazdaságfejlesztési programja	A Határmenti Fejlesztési Körzet határon átnyúló együttműködésre alapuló fejlesztése	A komplex programmal fejlesztendő járáások társadalmi, gazdasági felzárkóztatása
Prioritás	Beavatkozási területek							
P1. Gazdaság- és foglalkoztatás élelénkítés	P1.1. A megye egészségturisztikai adottságaira, kulturális, épített, vallási és táji örökségére, aktív és egészséges turizmust támogató infrastruktúrájára épülő turizmus jövedelemszerzési potenciáljának erősítése attrakciók és kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése révén. Az attrakciók összekapcsolása túraútvonalak kialakításával a lovas turizmus és a kerékpáros turizmus igényeit figyelembe véve.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
	P1.2. A kis- és középvállalkozások gazdasági súlyának növelése, különösen az autópáron kívül.	✓	✓	✓		✓	✓	
	P1.3. A mezőgazdaság, élelmiszertermelés versenyképességének, fenntarthatóságának javítása, a feldolgozóiparon belül az élelmiszeripar megerősítése, a változó agrártermelés, agrárfejlesztéssel szinergiában.	✓	✓		✓		✓	
	P1.4. A vállalkozásokat támogató és logisztikai szolgáltató ágazat fejlesztése.	✓			✓	✓		
	P1.5. Az autópári beszállítók tevékenységének diverzifikálásának segítése az autópári beszállítói térségben.							
	P1.6. Innovációs potenciál jobb kihasználása.	✓		✓		✓		
	P1.7. Szektorok közötti partnerség, együttműködés erősítése.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	P1.8. Vállalkozások vezetésének generáció váltása							
P2. A vidék fejlesztése és a népesség-megtartó képesség erősítése	P2.1. Az országon belül legnagyobb arányban fellelhető tanyás térségek fenntartható társadalmi-gazdasági fejlesztése a tanyák sokféleségének figyelembe vételével (gazdasági funkció, lakófunkció, rekreációs funkció)	✓						
	P2.2. A természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióján alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése	✓	✓		✓		✓	
	P2.3. Több településre, turizmusra ható kulturális fejlesztés.					✓		
P3. Térségi elérhetőség és mobilitás	P3.1. A gyorsforgalmi úthálózat és a hozzá kapcsolódó főbb felvezető utak fejlesztésével a vidék élhetővé tétele, a vállalkozások és a lakosság mobilitásának javítása, a makrotérségi integráció fejlesztése.		✓		✓	✓	✓	✓
	P3.2. Kerékpárhálózat kiépítésének folytatása.	✓	✓				✓	
	P3.3. A településen belüli úthálózat és egyéb, lakosságot és vállalkozásokat is kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése.		✓					
	P3.4. Közösségi közlekedés fejlesztése	✓	✓	✓				
P4. Erőforrásaink megőrzése, fejlesztése és hatékony használata	P4.1. Komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal	✓	✓		✓		✓	
	P4.2. A megye megújuló energiatermelésének növelése.	✓	✓					
	P4.3. Elavult, szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása.	✓						
P5. Ember, család, közösség	P5.1. Helyi közszolgáltatások fejlesztése.	✓	✓	✓	✓	✓		
	P5.2. A hátrányos helyzetű népességcsoportok felzárkózását, pályaorientációját támogató oktatás- és tudásfejlesztés a hátrányos helyzetű térségekben.		✓	✓	✓		✓	✓
	P5.3. A civil szféra révén a helyi döntések előtérbe helyezése és a szolidaritás erősítése.	✓						
P6. Digitális és kreatív megye	P6.1. Több település számára nyújtott szolgáltatások, közszolgáltatások fejlesztése, összekapcsolva a szolgáltatásfejlesztéssel az okos megoldások alkalmazásával.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
P7. Térségmarketing	P7.1. A megyei marketing, mint a fejlődés egyik motorja	✓	✓		✓	✓	✓	✓

A koncepció új, a termelékenységet és a népességmegtartást/-vonzást a korábnál is jobban előtérbe helyező megközelítését célrendszerét értékelve összességében elmondhatjuk, hogy alapvetően megfelel a környezettudatosság és fenntarthatóságra történő törekvés alapelveinek, ugyanakkor – a gazdaságfejlesztési és népesedési célú tevékenységek természetéből adódóan – várhatóan együtt jár a környezetterhelő tevékenységek és a környezetvédelmi szempontok közötti ellentmondások kiéleződésével:

- A koncepció jövőképében és átfogó céljaiban szerepelnek a fenntarthatósággal összefüggő megfogalmazások és a gazdaság fenntartható fejlődése, a klímavédelem és alkalmazkodás is megjelenik.
A hét stratégiai célból ötben is megjelennek a környezetvédelmi beavatkozások, klímavédelem. Ezek kifejezetten környezeti fókuszúak, és abban megtalálhatók infrastrukturális és természetvédelmi lépések is. Kérdés, hogy ez hogyan tud érvényesülni, az integrált területi programban meghatározandó megyei értékelési rendszerben célszerű ezek hangsúlyos érvényesítése.
- A horizontális célok esetében a környezeti szempontok bővültek, a korábbi 4 horizontális szempont 1 környezeti elemet tartalmazott, a jelenlegi 7 horizontális szempont 4 környezeti elemet tartalmaz, azaz a környezetvédelem került túlsúlyba a horizontális szempontokon belül.
- A prioritásokon belül is több helyen megjelennek a környezetvédelmi célú beavatkozások, azonban ezek átfedésben vannak egymással, emiatt javasolt a területfejlesztési program stratégiai programrészét részletesebben kidolgozni, hogy lehatárolható legyen, melyik projekt hová tartozik.

A beavatkozási területek a koncepcióban megfelelő részletességűek, a területfejlesztési programban szükséges ezek részletesebb kidolgozása. A környezetvédelemmel potenciálisan nem összeegyeztethető konkrét intézkedések és tartalmak inkább a területfejlesztési tervezés következő szakaszában, a területfejlesztési program kidolgozása során merülhetnek majd fel. A koncepció környezeti hatásvizsgálata során igyekszünk a már valószínűsíthető vagy lehetségesnek látott konfliktushelyeket azonosítani, és előre jelezni, hogy mely pontokon lehet számítani elkerülendő, vagy kompenzálendő hatásokra:

- A mezőgazdaság, az élelmiszeripar és a feldolgozóipar egyértelmű erőssége Bács-Kiskun megyének, és a fejlesztési célrendszerben is hangsúlyosan szerepel. Mindegyik potenciálisan környezetterhelő hatásokkal járhat, amelyet a részletes tervezéskor messzemenőleg figyelembe kell venni. Ugyanakkor fontos és előremutató, hogy a jövőkép részletes kifejtése kifejezetten odafigyel ezekre a problémákra: „A települések fejlesztése során kiemelten fontos az egészséges életkörülmények biztosítása. Kiváló minőségű, egészséges mezőgazdasági termékeket állít elő a vidék, a feldolgozó élelmiszeripari üzemek, a vállalkozói szféra a termelés és a szolgáltatás terén is folytonosan képes megújulni. A vidéki gazdaság és infrastruktúra fejlődése fenntartható, nem jár környezetszennyezéssel, az építési beruházások a táj arculatához, a fejlesztések a táj eltartóképességéhez illeszkedően valósulnak meg.” „Bács-Kiskun a klímavédelmi innovációk és a térségi, települési alkalmazkodási programok megvalósításának élen járó megyéje. Az elérhető legjobb innovatív és tiszta technológiákat vezet be és környezet-, illetve klímabarát jó példákat terjeszt el. Bács-Kiskun megye a klímaváltozás káros hatásaitól megvédi a természeti erőforrásait, természeti és épített környezetét, valamint lakossága és szervezetei alkalmazkodnak a megyét érintő klimatikus

változásokhoz. Bács-Kiskun megye – lehetőleg további természeti erőforrás igénybevétele nélkül, - az egyik legtöbb megújuló energiát termelő és az időjárásfüggő megújuló energiát rendszer-kiegyensúlyozó módon tároló megye Magyarországon.

- A gazdasági hatások között a megfogalmazott mezőgazdasági fejlesztésre vonatkozó célkitűzések és a prioritások között találunk inkonzisztenciát. A P2.2 (A természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése) pontban megjelenik a „A termőföld és a vízkészlet védelme, takarékos felhasználása.”, továbbá a P1.3 (A mezőgazdaság, élelmiszertermelés versenyképességének, fenntarthatóságának javítása, a feldolgozóiparon belül az élelmiszeripar megerősítése, a változó agrártermelés, agrárfejlesztéssel szinergiában.) pontban is több környezeti elem megjelenik: „A növénytermesztés, az állattenyésztés és a környezet egyensúlyát biztosító beruházási támogatások [extenzív és intenzív állattartó létesítmények, állatjóléti fejlesztések, takarmányozáshoz” „Szárazság-tűrő és alternatív növények termesztésbe vonása, az erre vonatkozó termesztési és fajtakísérletek, modellértékű tájgazdálkodási projektek megvalósítása, a vízgazdálkodás, a tájhasználat és a gazdálkodás összhangját megteremtő gazdálkodási rendszerek, agrotechnikai módszerek terjesztése.” „A természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése az egészséges életmóddal összefüggő fogyasztói igények és az extenzív, valamint kertgazdálkodási hagyományok, jellemző és piacképes növénykultúrák alapjain.” A stratégiában több területen (a stratégiai célok mind területi célok) megjelenik az ökológiai gazdálkodás elterjesztése, amely a prioritásokban, különösen a mezőgazdasági és élelmiszertermelésben ebben a formában nem szerepel. A mezőgazdaság káros hatásainak ellensúlyozására javasolt a P1.3 beavatkozás területfejlesztési programban történő részletes kidolgozása során a bio és ökológiai mezőgazdasági technológiák és szemlélet elterjesztését beilleszteni.
- A népesség növelését, valamint a közlekedési átjárhatóság és megközelíthetőség javítását célzó intézkedéseknek ugyancsak számos környezetterhelő hatása lehet (közlekedési és kommunális eredetű szennyezés-kibocsátások, energia-felhasználás, mezőgazdasági vagy erdőterületek csökkenése), amelyeket a részletes tervezés során figyelembe kell venni, kontrollálni és/vagy kompenzálni kell.
- A természeti értékekre épített turizmus nem kellően átgondolt fejlesztése is negatívan hathat a megvédendő terület ökoszisztémájára, amelyre kiemelt figyelmet kell fordítani.

3.2 A meglévő környezeti konfliktusok és problémák bemutatása

3.2.1 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Kon koncepcióban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása

2. táblázat: Egyes prioritások által potenciálisan befolyásolt környezeti hatásviselő kategóriák

Pozitív (erős): Pozitív (gyenge): Negatív (erős): Negatív (gyenge): Vegyes (erős): Vegyes (gyenge):

Prioritások	Föld, talaj	Levegő	Víz	Élővilág, biodiverzitás	Országos védett, és Natura 2000 területek	Természeti erőforrások	Klíma	Épített és települési környezet	Táj, helyi gazdaság	Térszerkezet, területhasználat	Humán egészségi állapot, életminőség	Környezettudatos magatartás	Honvédelem	Hulladékgazdálkodás	Természeti és humán kockázatok	Új és meglévő környezeti
P1. Gazdaság- és foglalkoztatás élénkítés																
P2. A vidék fejlesztése és a népességmegtartó képesség erősítése																
P3. P3 Térségi elérhetőség és mobilitás																
P4. P4 Erőforrásaink megőrzése, fejlesztése és hatékony használata																
P5. P5 Ember, család, közösség																
P6. P6 Digitális és kreatív megye																
P7. P7 Térségmarketing																

3.2.2 A fennálló környezeti konfliktusok, problémák és a környezeti, társadalmi és gazdasági hatások várható alakulása abban az esetben, ha a koncepció intézkedései elmaradnának

A területfejlesztési koncepcióban meghatározott célok megvalósításának elmaradása esetén környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból is hátrányosan változna a megye jövője. A környezeti hatások és környezeti konfliktusok, problémák ebben az esetben várhatóan az alábbiak szerint alakulnának:

- A megye gazdasága nem magasabb hozzáadott értékű, fenntartható, automatizált, körkörös gazdasági tevékenységek irányába fejlődne, hanem sokkal inkább a környezetet jobban terhelő, a természeti erőforrásokat visszafordíthatatlanul használó ágazatokban.
- A megye turizmusa nem területileg kiegyenlítetten fejlődne, gyorsabb gazdasági megtérüléssel járó, de a természeti értékeket, lakosságot túlságosan megterhelő szűk területre koncentrálva.
- Elmaradna a térségmarketing prioritás beavatkozási területei között szereplő szemléletformálás, identitás erősítés, így a lakosság megyei kötődésének erősítése.
- Egyes közlekedés-fejlesztési intézkedések elmaradása nyomán egyfelől nem növekedne a természeti környezet közlekedési célú igénybevétele, másfelől viszont nem csökkennének a települési közúti közlekedéssel összefüggő szennyezési és egészségkárosító hatások és kisebb területre koncentrálna a közlekedés szennyező hatása.
- Elmaradnának a települési környezetet és életminőséget jelentős mértékben javító (pl. vízvédelmi, hulladék-gazdálkodási, szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása, megújuló energia kapacitás fejlesztése, parkosítás, közösségi közlekedés fejlesztése) beavatkozások.
- A digitalizáció gyorsítását célzó okos település intézkedések nélkül nem csökkennének számottevően a munkavégzéssel, ügyintézéssel együtt járó közlekedési eredetű környezeti terhek, nem válnának a térségközponti városi szolgáltatások elérhetővé a vidéki lakosság számára.
- A klímaváltozás hatását ellensúlyozó beruházások nélkül a megye elsivatagosodna és csökkenne a biodiverzitás.

Gazdasági szempontból nem érvényesülne az intelligens gazdaság fejlesztésének célja, nem javulna az automatizáció, a termelékenység és a fenntarthatóság.

Élhető város - élő vidék célok elmaradása esetén nem válnának a megye városai, vidéki térségei egészséges élhető környezetű és infrastruktúrájú, számos területen összekapcsolt, együttműködő térségekké, amely egyes települések elnéptelenedéséhez vezetne, negatívan hatva a megye versenyképességére, amely további negatív hatásokat generálna. Emellett a klímaváltozás hatásait sem sikerülne ellensúlyozni.

A Belülről vezérelt ember és közösség célok nem teljesülése esetén elmaradna a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása, amely jelentős terhet jelentene a települések közösségei számára és nem tudnák pótolni a folyamatosan fluktuáló munkaerőt. A szociális, gyermekjóléti, oktatási, egészségügyi, kulturális és sport ellátórendszer fejlesztése is lemaradna, amely az esélyegyenlőségre, versenyképességre is negatívan hatna, egyes esetekben ellátási problémákat is okozna.

3.3 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció megvalósulásával környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása

3.3.1 Természeti erőforrás közvetlen igénybevételének vagy környezetterhelésnek a közvetlen előidézése

Az alábbi táblázatban a 3.2.1 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása c. fejezetben feltárt, a koncepció prioritásai által a természeti hatásviselőkre (föld, talaj, levegő, víz, élővilág, biodiverzitás, védett és Natura 2000 területek, természeti erőforrások, ásványvagyon) gyakorolt negatív irányú hatásokat osztályozzuk a hatás ereje és közvetettsége alapján.

3. táblázat: Természeti hatásviselőkre gyakorolt negatív irányú hatások értékelése

	ERŐS NEGATÍV HATÁS	GYENGE NEGATÍV HATÁS
KÖZVETLEN NEGATÍV HATÁS	<p>Föld, talaj, élővilág, biodiverzitás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P3: Közlekedési infrastruktúra fejlesztés <p>Levegő, országos védett, és Natura 2000 területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P1: Mezőgazdasági termelés, iparfejlesztés, turizmus fejlesztése - P3: Közlekedési infrastruktúra fejlesztés 	<p>Víz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P3: Közlekedési infrastruktúra fejlesztés <p>Országos védett, és Natura 2000 területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P5: Közszolgáltatások, közösségek fejlesztése, ideértve a sportfejlesztéseket <p>Természeti erőforrások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P1: Mezőgazdasági termelés, iparfejlesztés, turizmus fejlesztése - P2: Tanyafejlesztés, természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése

KÖZVETETT NEGATÍV HATÁS	<p>Föld, talaj, víz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P1: Mezőgazdasági termelés, iparfejlesztés, turizmus fejlesztése 	<p>Föld, talaj, levegő, víz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P2: Tanyafejlesztés, természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, helyi turizmusra ható kulturális fejlesztések - P5: Közszolgáltatások, közösségek fejlesztése, ideértve a sportfejlesztéseket - P7: térségmarketing (turizmus, fesztiválok, amelyeket a szemléletformálás ellensúlyoz) <p>Élővilág, biodiverzitás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P1: Mezőgazdasági termelés, iparfejlesztés, turizmus fejlesztése - P2: Tanyafejlesztés, természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, helyi turizmusra ható kulturális fejlesztések <p>Országos védett, és Natura 2000 területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P2: Tanyafejlesztés, természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, helyi turizmusra ható kulturális fejlesztések <p>Természeti erőforrások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P3: Közlekedési infrastruktúra fejlesztés - P5: Közszolgáltatások, közösségek fejlesztése, ideértve a sportfejlesztéseket - P7: térségmarketing (turizmus, fesztiválok, amelyeket a szemléletformálás ellensúlyoz)
-------------------------	---	---

3.3.2 Társadalmi, gazdasági folyamatok kiváltása révén közvetett környezeti következményekkel járó folyamatok

Az alábbi táblázatban a 3.2.1 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása c. fejezetben feltárt, a koncepció prioritásai által a természeti hatásviselelőkre (föld, talaj, levegő, víz, élővilág, biodiverzitás, védett és Natura 2000 területek, természeti erőforrások, ásványvagyon) gyakorolt pozitív irányú hatásokat osztályozzuk a hatás ereje és közvetettsége alapján.

4. táblázat: Természeti hatásviselőkre gyakorolt pozitív irányú hatások értékelése

	ERŐS POZITÍV HATÁS	GYENGE POZITÍV HATÁS
KÖZVETLEN NEGATÍV HATÁS	<p>Föld és talaj, víz, országos védett, és Natura 2000 területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P4: Komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal, megújuló energiatermelés, elavult szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása 	<p>Levegő, természeti erőforrások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P4: Komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal, megújuló energiatermelés, elavult szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása - P6: digitális és kreatív megye <p>Élővilág, biodiverzitás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P4: Komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal, megújuló energiatermelés, elavult szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása - P5: közszolgáltatások, köztük az oktatás, hátrányos helyzetűek felzárkóztatása, civil szervezetek bevonása a közszolgáltatásokba
KÖZVETETT NEGATÍV HATÁS	<p>Föld, talaj, víz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P1: Mezőgazdasági termelés, iparfejlesztés, turizmus fejlesztése 	<p>Föld, talaj, levegő, víz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P2: Tanyafejlesztés, természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, helyi turizmusra ható kulturális fejlesztések - P5: Közszolgáltatások, közösségek fejlesztése, ideértve a sportfejlesztéseket - P7: térségmarketing (turizmus, fesztiválok, amelyeket a szemléletformálás ellensúlyoz) <p>Élővilág, biodiverzitás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P1: Mezőgazdasági termelés, iparfejlesztés, turizmus fejlesztése - P2: Tanyafejlesztés, természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, helyi turizmusra ható kulturális fejlesztések <p>Országos védett, és Natura 2000 területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P2: Tanyafejlesztés, természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, helyi turizmusra ható kulturális fejlesztések <p>Természeti erőforrások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - P3: Közlekedési infrastruktúra fejlesztés - P5: Közszolgáltatások, közösségek fejlesztése, ideértve a sportfejlesztéseket - P7: térségmarketing (turizmus, fesztiválok, amelyeket a szemléletformálás ellensúlyoz)

3.4 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Konceptió megvalósítása esetén a környezetet érő hatások

3.4.1 Hatás a földre, talajra

A mezőgazdasági termelést célzó beavatkozások (P1) megvalósításakor, a nem biogazdálkodás keretében végzett termesztés során vegyszerek kerülnek a talajba, amit a vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzésével, az érzékenyebb területeken pedig speciális szabályokkal szükséges ellenőrzés alatt tartani. Továbbá a gazdaság, különösen a feldolgozóipar (P1) fejlesztése során csökken

a mezőgazdasági, természeti terület és a nem megfelelő technológiák, vagy azok nem megfelelő üzemeltetése esetén szennyezőanyagok kerülhetnek a talajba. Legerősebb pozitív hatása a beavatkozásoknak a barnamezős területek rehabilitációjának lehet a talajra nézve (P1), hiszen ennek keretében egyes múltbeli szennyezések felszámolhatók. Emiatt a két hatás miatt vegyes az 1. prioritás hatása.

Az új közutak (pl. elkerülőutak) nyomvonalának kijelölése során (P3) óhatatlanul is érintett természeti területeken megnő a közlekedési eredetű talajszennyezés. Gyengébb negatív hatások jelentkezhetnek mindazon további vonalas és pontszerű infrastruktúrafejlesztési beavatkozások estén, amelyek természeti területeket érintenek, vagy tárnak fel a nagyobb forgalom/látogatottság előtt (P1, P3). Összességében a mobilitási (P3) fejlesztések erősen negatívan hatnak, mert várhatóan túlsúlyban lesznek a közút és belterületi útfejlesztések.

A tanyás térségek fejlődése, a természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése és a több településre, turizmusra ható kulturális fejlesztések (P2) hatása gyenge és vegyes, mert a talajt terhelő fejlesztéseket a környezetbarátabb technológiák ellensúlyozzák. A helyi közszolgáltatások fejlesztése, a hátrányos helyzetűek felzárkóztatása, civil szféra tevékenysége (P5) és a megyei marketingstratégia a szemléletformáló elemekkel (P7) szintén az előzővel azonos módon hat a talajra.

A komplex tájgazdálkodási program megvalósítása, a megújuló energiatermelés növelése, az elavult, szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása (P4) egyértelműen erős pozitív hatással van a talajra.

3.4.2 Hatás a levegőre

A levegőminőséget áttételes negatív hatásokkal érinti minden olyan beruházás, vagy gazdaság-élénkítő beavatkozás, amely személy- vagy áruszállító, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű légszennyezést okoz, vagy új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátásával jár (P1, P3). A turisztikai beavatkozásoktól (P1) vegyes hatások várhatók: a megnövekedő látogatóforgalom kedvezőtlen hatásai mellett egyes turisztikai szolgáltatások minőségének környezetileg fenntartható javításától pozitívan hatások is várhatók. Fontos, hogy érzékeny természeti területeken elkerüljük a közlekedési eredetű légszennyezés növekedését. Összességében mind a gazdaságfejlesztés, mind a mobilitás fejlesztés negatívan hat a levegőre.

A levegőminőségre gyenge vegyes hatással jár több prioritás is (P2, P5, P7), amelyek járnak levegőszennyezés növekedéssel, de a beruházás, vagy szemléletformáló hatás révén pozitív hatásuk is lesz.

A levegőminőségre gyengébb pozitív hatással jár több prioritás is: ilyenek a megújuló energiahasználat ösztönzése (P4), közösségi és egyéb környezetbarát közlekedési, közszolgáltatási megoldásokat szolgáló okos település fejlesztések (P6).

3.4.3 Hatás a vízre, felszíni és felszín alatti vizekre (ide érte az ár- és belvizeket is)

A mezőgazdasági termelést célzó beavatkozások (P1) megvalósításakor, a nem biogazdálkodás keretében végzett termesztés során vegyszerek kerülnek a talajvízbe, amit a vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzésével, az érzékenyebb területeken pedig speciális szabályokkal szükséges ellenőrzés alatt tartani. A felszín alatti vízkészlet egyes helyeken a jelenleginél nagyobb mértékben nem terhelhető öntözővíz-kivétellel. Veszélyes anyagokkal, veszélyes keverékekkel végzett

ipari/vegyipari tevékenységek esetén (P1) a veszélyes anyagok tárolását és a keletkező veszélyes hulladékok átmeneti vagy végleges elhelyezését csak az előírásoknak és a specifikus vízbázis--védelmi szempontoknak megfelelő módon szabad végezni. Erős pozitív hatása lehet a talajvízre nézve a barnamezős területek rehabilitációjának(P1). Az együttes hatás erősen vegyes.

A tanyás térségek energetikai és szennyvíztisztítási fejlesztése, a természeti erőforrások fenntartható használata a kultúra és arra ható turizmus fejlesztés gyenge vegyes hatásait háttérbe szorítva egyértelműen gyenge pozitív hatást fejt ki (P2).

A közlekedésfejlesztés (P3) is hatással van a vizekre, a járművek okozta olajszenyeződések okozhatnak környezeti szennyezést, a hatása gyenge negatív.

A komplex tájgazdálkodási program és az elavult szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása (P4) erős pozitív hatást fejt ki.

A közszolgáltatások fejlesztése és a térségmarketing (P5 és P7) hatása gyenge vegyes. A rendezvények, fejlesztések enyhe terhelést jelenthetnek, de a szemléletformálás, környezetbarát építési technológiák a terhelést ellensúlyozó pozitív hatást fejtenek ki.

3.4.4 Hatás az élővilágra, a természeti (ökológiai) rendszerre, a biodiverzitásra

A természeti területeken vagy azok közelében kialakított új közutak építése és az általuk generált forgalom (P3) az élővilágot zavaró káros hatásokkal (légszennyezéssel, zaj és rezgés, stb.) jár. A kerékpárúthálózat-bővítés (P3) egyes nyomvonal-szakaszai is járhatnak a zavarás erősödésével, ugyanakkor a sokkal erősebb zavaró hatást jelentő közúti forgalom egy részének kiváltásával pozitív hatást is gyakorolnak, amely a közutak negatív hatásának erősségét minimálisan csökkentik.

Gyengébb negatív hatása jelentkezhet a mezőgazdasági termőterületek bővítésének, amennyiben az új termőterületek művelésbe vonásával, nagytáblás monokultúrákkal, vagy a honos élőlényeket veszélyeztető vegyszeres kezeléssel jár. (P1) Vegyes hatásokkal járnak a turisztikai fejlesztések (P1): Az ökológiai állapotot zavaró, így potenciálisan a biodiverzitást csökkentő hatása lehet minden olyan beavatkozásnak is, amelyek természeti területeket tárnak fel a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt. Ugyanakkor egyes turisztikai szolgáltatások minőségének környezetileg fenntartható javításától pozitív hatások is várhatók. Ehhez hasonlóan vegyes hatás várható a barnamezős területek rehabilitációjától (P1), amelynél kérdés, hogy a meglévő területhasználat helyébe lépő új tevékenységek összességében jobban vagy kevésbé jelentenek-e majd terhet az élővilágra. Az együttes hatás gyenge vegyes.

A tanyás térségek fejlesztése a természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek fejlesztése, a több településre, turizmusra ható kulturális turizmus (P2) összességében gyenge vegyes hatást gyakorol.

A közszolgáltatások fejlesztése, a településen belüli ökoszisztémák helyreállítása (P5) hatása összességében gyenge pozitív hatású.

A komplex tájgazdálkodási program és az elavult szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása, a megújuló energiatermelés (P4) is gyenge pozitív hatást fejt ki.

3.4.5 Hatás az országos jelentőségű védett természeti, illetve Natura 2000 területek állapotára, állagára és jellegére

Legerősebb hatással azok a turisztikai fejlesztések járnak, amelyek védett területeken, vagy azok közelében valósulnak meg, és fokozzák az oda irányuló látogatóforgalmat (P1), amely erős negatív hatású.

Negatív hatással járhatnak egyes gazdaságfejlesztési (P1) és sportcélú fejlesztések is (P5), ha védett területek közelében valósulnak meg.

A közlekedésfejlesztések erős negatív hatást fejthetnek ki (P3), ezért javasolt a közútfejlesztésekkel elkerülni e területeket.

A természeti értékek védelmét és a biodiverzitás fenntartását célzó beavatkozás (P4) – tényleges tartalmától függően – erős pozitív hatásokat eredményezhet a megye védett területeinek környezeti állapotában.

A tanyás térségek fejlesztése a természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek fejlesztése, a több településre, turizmusra ható kulturális turizmus (P2) összességében gyenge vegyes hatást gyakorol.

3.4.6 Hatás a természeti erőforrások megújulására, használatára (ideértve az ásványvagyont is)

A természeti erőforrásokat érintően inkább áttételes, gyengébb hatásokat azonosíthatunk, egyedül a megye kiemelkedő termásvíz-kincsének intenzívebb hasznosítását célzó turisztikai beavatkozások, a feldolgozóipar fejlődése (P1) esetén kell különös figyelmet fordítani a fenntarthatósági szempontokra.

További, kisebb léptékű negatív irányú hatása lehet egyes, a termőföldet, vagy természetes alapanyagokat használó gazdasági tevékenységeknek (P1, P2), pozitív irányban hathatnak viszont a települési természeti hálózatokat rehabilitáló lépések, a komplex tájgazdálkodás, a megújuló energiatermelés, a szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek fejlesztése és a digitalizáció (P4, P6). A közlekedésfejlesztés (P3) gyenge vegyes hatású, mert a közútfejlesztést a közösségi közlekedés és a kerékpárúthálózat fejlesztés ellensúlyozza. Továbbá gyenge vegyes hatású a térségmarketing (P7), mert a kulturális, turisztikai hatása negatív, a környezeti szemléletformáló hatása pozitív. Hasonló hatású a közszolgáltatásfejlesztés (P5).

3.4.7 Hatás a klímára

A klíma összetett környezeti elem, így a legtöbb környezeti hatással rendelkező beavatkozásnak legalább áttételesen éghajlati vonatkozásai is vannak. A koncepció alcéljai között nem találunk olyat, amely közvetlen, erősen negatív hatást gyakorolna az éghajlatváltozásra. Gyenge, áttételes negatív hatásai lehetnek bármely gazdasági intézkedésnek, amely potenciálisan növekvő energiahasználattal, vagy üvegházhatású gáz-kibocsátással jár, legyen az turisztikai (P1), sportcélú (P5), lakókörnyezeti (P5) vagy általános gazdaságélénkítő jellegű (P1). Elkerülőutak esetleges fejlesztése (P3) csökkenti a lakóterületeken áthaladó forgalmat, de potenciálisan új forgalmat is generál, növelve az ÜHG-kibocsátást.

Jónéhány intézkedés kifejezetten pozitív klimatikus hatással bír. A kerékpárútfejlesztések (P3), a digitális megoldások és gyalogosbarát fejlesztések (P6) a közúti forgalom egy részének kiváltásával

csökkentik az ÜHG-kibocsátást, míg a megújuló energiahasználat bővítése (P4) az energetikai eredetű kibocsátást mérsékli. A települési zöldterületi fejlesztések (P5) növelik a karbonmegkötő területek nagyságát. A környezettudatos gazdálkodási tevékenységek ösztönzése (P2, P4) is kiválthat meglévő, szennyező tevékenységeket. A környezettudatos gazdaságfejlesztési tevékenységnek (P1) is van pozitív hatása. A térségmarketing (P7) környezeti szemléletformálása pozitív, a turisztikai, kulturális hatása negatív.

3.4.8 Hatás az épített környezetre, települési környezetre, épített örökségre (ideértve a Világörökségi értékeket is)

A koncepcióban az épített, települési környezetre egyértelműen erős, negatív hatást gyakorló elemet nem azonosítottunk, egyedül az épületeken elhelyezendő napelemek és napkollektorok járhatnak a településkép lerontásával (P4). Sok olyan intézkedés szerepel ugyanakkor a koncepcióban, amelyek új épületek megvalósításával, vagy meglévők funkcióbővítő átalakításával járnak, így potenciálisan pozitív és negatív irányba is hathatnak a települési környezetre (P1, P2, P5). Ezek esetében a településképet védő feltételrendszer kialakítása javasolt, amely megjelenik a horizontális (H1) szempontok között.

A településközponti fejlesztései (P5) és az alulhasznosított településrészek revitalizációja (P5) kifejezetten közvetlen, pozitív hatást gyakorol majd az épített környezetre. A barnamezős területek rekultivációja során ugyanakkor kiemelt figyelmet kell fordítani esetleges műemléki védettséget érdemlő létesítmények megőrzésére. (P1, P5)

A települési gépjárműforgalmat csökkentő beavatkozások (P3) is jelentősen javítják majd az épített települési környezet állapotát.

A megyének nincs jelenleg világörökségi védettséget élvező értéke, de van több a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottsága várólistáján szereplő értéke.

A megyében jelenleg 4657 nyilvántartott régészeti lelőhely található, amelyből 11 lelőhely kiemelten védett. (3 Vaskúton, 2 Tiszaalpáron, 2 Fajszon, 2 Érsekalmán, 1-1 Dunafalván és Bugacon). Figyelembe véve, hogy régészeti, műemléki értékeink nem megújuló forrásai kulturális örökségünknek, fenntartható használatuk kulcsfontosságú a jelen és jövő nemzedékei számára. A régészeti lelőhelyeket lehetőség szerint a földmunkával járó beruházásokkal, erdőtelepítéssel el kell kerülni.

3.4.9 Hatás a tájra, a táj eltartó képességére, helyi gazdaságra

A hatásvizsgálat ezen fejezete két olyan értékelési szempontot tartalmaz (táji és gazdasági hatások), amelyet célszerű külön vizsgálni.

Hatás a tájra, a táj eltartó képességére

A mezőgazdasági termelést célzó beavatkozások (P1) megvalósításakor várhatóan növekedni fog a mezőgazdasági termőterületek nagysága, amely egyfelől terhelést is jelent a táj eltartó képessége szempontjából, másfelől – kedvező hatásként – alulhasznosított területek funkcióváltását is eredményezheti. Ugyancsak a tényleges beavatkozások ismeretében dönthető majd el, hogy összességében pozitív, vagy negatív hatásokkal járnak egyes, tájba illesztendő beruházások, pl. sportcélú (P5), turisztikai (P1, P2), elkerülőút- (P3) vagy települési környezeti infrastruktúra-fejlesztések (P4).

Egyértelműen pozitív hatás tételezhető fel a környezettudatos gazdasági tevékenységek ösztönzése (P1) eredményeiről, továbbá az okos megoldásoktól és a térségmarketingtől (P6, P7).

Hatás a helyi gazdaságra

A koncepció súlyponti célja a megye gazdaságának fenntartható fejlesztése, így legtöbb alcélja pozitív hatást gyakorol a helyi gazdaságra. Ezek között a gazdasági ágazatok és gazdaságélénkítési tevékenységek széles körét találjuk meg:

- Mezőgazdasági/élelmiszeripari (P1);
- Turisztikai (P1, P2);
- Lakókörnyezeti (P4, P5);
- Általános gazdaságélénkítő jellegű, ezen belül is környezettudatos gazdasági tevékenységeket ösztönző (P1, P4);
- Közlekedés-fejlesztési (P3);
- Digitalizációs (P6);
- a térségmarketin (P7); és
- Oktatási/karrierorientációs (P5) beavatkozások.

3.4.10 Hatás a térszerkezetre, területfelhasználásra

A koncepció sok olyan alcélt tartalmaz, amelyek esetében a tényleges beavatkozások ismeretében dönthető majd el, hogy összességében pozitív, vagy negatív hatásokkal járnak-e egyes, tájba illesztendő, térszerkezetet befolyásoló beruházások, pl. sportcélú (P5), turisztikai (P1, P2), közlekedés-fejlesztési (P3) vagy mezőgazdasági (P1) fejlesztések.

A térszerkezetet ugyanakkor egyértelműen javító, vagy degradált, alulhasznosított területeket revitalizáló lépések közé tartozik a barnamezős területek rehabilitációja (P1), a szociális városrehabilitáció (P5), valamint – kisebb léptékben – a települési környezeti infrastruktúra fejlesztése (P4, P3).

Itt is ki kell emelnünk, hogy a területfejlesztési koncepció térhasználati elveket is rögzít, orientálva a megye területrendezési keretrendszerét. Ezekben a környezettudatos és fenntartható térhasználat hangsúlyos – első helyen érvényesítendő és horizontálisan végigvezetett - szempontként szerepel, biztosítva, hogy a területfejlesztési eszközrendszer összességében megfelelő súllyal kezelje majd a környezetvédelmet.

3.4.11 Hatás az érintett emberek egészségi állapotára, életminőségére (ideértve a zaj- és rezgésterhelést is)

A koncepció célrendszerének legnagyobb része közvetlenül célozza a megyében lakók egészségi állapotának, életminőségének javítását. Ezek között az alábbi beavatkozási területeket azonosíthatjuk:

- Aktív életmód (P5, P7);
- Fizikai és mentális egészségmegőrzés (P5);

- Oktatás/karrierorientáció (P5);
- Lakókörnyezeti fejlesztés (P3, P4, P5); és
- Munkahely-teremtés (P1, P2).

Ezekkel szemben egyes gazdaságélénkítő tevékenységek (P1, P2), ideértve a közlekedésfejlesztést (P3) járhatnak olyan környezetterheléssel, amely áttételesen negatívan hathat az emberek egészségére vagy életminőségére. Különösen az új munkahelyek létrehozásánál és infrastrukturális fejlesztéseknél szükséges figyelembe venni a várható zajszennyezést.

3.4.12 Hatás a környezettudatos magatartásra, életmódra

Tekintettel a koncepció célrendszerében közvetve érvényesülő fenntarthatósági fókuszra, várható, hogy számos eleme áttételesen segíti majd a megyében lakók környezettudatos magatartással és életmóddal kapcsolatos szemléletváltását, viselkedésének megváltoztatását:

- Az egészséges életmódot és természetközeli szabadidős tevékenységeket ösztönzik a sportcélú és zöldturisztikai fejlesztések (P1, P4, P5);
- Több beavatkozás is segíti a környezetbarát közlekedési módok előnyben részesítését, a kerékpározást (P3) és a gyalogos közlekedést (P3, P6);
- A koncepció ösztönözni fogja a körforgásos és környezettudatos gazdasági tevékenységeket (P1, P2, P4);
- A koncepció további, a környezettudatos szemléletváltást segítő beavatkozásokat is tartalmaz: digitalizáció (P6), települési környezeti infrastruktúra fejlesztése (P3, P4, P5), megújuló energiahasználat bővítés (P4), térségmarketing keretében környezeti szemléletformálást (P7).

3.4.13 Hatás a honvédelemre

A koncepció előreláthatóan nincs különösebb hatással semmilyen Bács-Kiskun megyei honvédségi létesítményre. A megye átjárhatóságát javító közlekedési fejlesztések (P3) és a határmenti kapcsolatok erősítése során tekintetbe kell venni a határvédelmi szempontokat, és megfelelő intézkedési terveket kell készíteni esetleges veszélyhelyzetek vagy nemzetbiztonsági kockázatok felmerülésének esetére.

3.4.14 Hatás a hulladékgazdálkodásra

Alapvetően elmondható, hogy minden, a megye területére újonnan letelepedő lakókat vagy gazdasági tevékenységeket vonzó tevékenység (P1, P5) hatással van a hulladékgazdálkodásra, és a negatív irányú hatást szemléletformálással és a kiszolgáló infrastruktúra megfelelő bővítésével kell ellensúlyozni. Az áttételes negatív hatások között azonosítható még a barnamezős területek rehabilitációja (P1), amelynek során nagyobb mennyiségű inert és veszélyes hulladék keletkezhet, valamint azok a turisztikai látogatottságot növelő fejlesztések, ahol érzékeny területeken nő meg a szemetelés kockázata (P1, P2). Pozitív hatása lehet még a körforgásos gazdasági tevékenységek ösztönzésének (P1).

A környezettudatos hulladékgazdálkodást egyértelműen erősítő elem a hulladékfeldolgozás minőségi és mennyiségi fejlesztése (P1 vagy P4, nincs minden tevékenység egyértelműen besorolva, vélhetően P4-be illeszkedik jobban) és a szemléletformálás (P7).

A vonalas infrastruktúrák építése, közútfejlesztések (P3), a közszolgáltatások fejlesztése (P5) során jelentős inert hulladék keletkezik, amelynek vegyes része nem hasznosítható. Emiatt ezen területek fejlesztése is negatív hatású lehet, amelyet a beruházások szigorú hulladéknyilvántartásával és az inert hulladékok újrahasznosításával lehet ellensúlyozni.

3.4.15 Hatás a természeti és ember által előidézett kockázatokra

A koncepció más-más módon függ össze a természeti katasztrófák súlyosságát és gyakoriságát leginkább növelő, ember által előidézett globális kockázatokra (éghajlatváltozás, urbanizáció, népességnövekedés, környezetkárosodás). Ha a területfejlesztési koncepciót az Európai Bizottság kockázatkezelésről és az ellenálló képesség kiépítéséről szóló közleményében¹ használt beavatkozási kategóriák szerint vizsgáljuk, akkor a következő hatásokat azonosíthatjuk:

5. táblázat: Prioritások hatása egyes, a természeti és ember által előidézett kockázatokra vonatkozó beavatkozási képességekre

BEAVATKOZÁSI KÉPESSÉGEK	PRIORITÁSOK		
	Negatív hatás	Vegyes hatás	Pozitív hatás
Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	P1	P2, P3	P4
Ökoszisztémák védelme	P1, P3	P2	P4
Környezettudatos mezőgazdaság, élelmezés- és táplálkozásbiztonság	P1, P3		P2, P4
Árvíz- és belvízkockázat kezelése			P2, P4
Közlekedés-biztonság			P3, P6
Megújuló energia-használat	P1		P4
Kutatás és innováció			P1
Nukleáris biztonság	P1		

Nem találtunk összefüggést a fenti közlemény további beavatkozási kategóriáival: súlyos ipari balesetek megelőzése; kockázatfinanszírozás. A nukleáris biztonság a Tolna Megye területén lévő Paks I. és az ott épülő Paks II. kapcsán merülhet fel, amely erőművek a két megyét elválasztó Duna folyó közelében épülnek a technológiához szükséges hűtővíz biztosítása érdekében. Paks II. hatásterületén a beruházáshoz kötődő ipar, közlekedés, közszolgáltatás, szolgáltatás fejlesztések lesznek, emiatt jött létre a Közép-Duna Menti Régió.

3.4.16 Hatás új környezeti konfliktusok, problémák, kockázatok megjelenésére, meglévők felerősödésére

Tekintettel arra, hogy a vizsgált területfejlesztési koncepció kitörési pontokat keres Bács-Kiskun megye számára, ezek között elkerülhetetlenül találkozunk olyanokkal, amelyek esetében a későbbiekben definiálandó tényleges beavatkozások valamely környezetvédelmi szemponttal ütközésbe kerülnek majd.

Meglévő környezeti konfliktusok, amelyek megerősödhetnek egyes beavatkozások nyomán:

¹ COM(2014) 216 final, 2014.4.8.

- A nem biogazdálkodás keretében végzett mezőgazdasági termelés során vegyszerek kerülnek a talajba és a talajvízbe (P1);
- Védett természeti területek közelében a mezőgazdasági termelés, szállítási tevékenység, közlekedési forgalom fokozása kerülendő (P1, P2, P3);
- Mezőgazdasági termelést ösztönző beavatkozások esetén a természeti területek művelésbe vonása kerülendő (P1).

Új környezeti konfliktusokat keletkeztethetnek az alábbi alcélok:

- A természeti területeken kialakított új közutak létesítése a termőréteg elvesztésével, a közutak forgalma pedig talaj- és légszennyezéssel jár, illetve zavarja az élővilágot és csökkenti a terület biodiverzitását (P3);
- Védett természeti területeken végzett kerékpárút-beruházás sérülékeny természeti értékeket veszélyeztet (P1, 3);
- Természeti területeket érintő sportcélú beruházások és a létesítmények használata az élővilág zavarásával járnak (P5);
- Védett természeti területeken végzett turisztikai beruházások veszélyeztetik a területek természeti értékeit és státuszát (P1, P2).

3.4.17 A megvalósítás kumulatív hatása

Ha a 3.1.2 fejezetben található, egyes prioritások által potenciálisan befolyásolt környezeti hatásviselő kategóriákat egyszerű matematikai módszerekkel elemezzük (a pozitív és negatív hatásokat erősségüknek megfelelően +1, és +2, illetve -1 és -2 értékkel helyettesítve, a vegyes hatásokat nullának véve, ezeket különböző kategóriákon átlagolva, ugyanakkor figyelmen kívül hagyva a csak negatív irányban értékelt, környezeti konfliktusokról szóló utolsó oszlopot), akkor a sokelemű környezeti hatásvizsgálat szerteágazó összefüggésrendszeréből informatív összesített eredményeket olvashatunk le:

- A legtöbb prioritás által befolyásolt hatásviselők (db):
  - o Környezettudatos magatartás (7)
  - o Hulladékgazdálkodás (5)
  - o Humán egészségi állapot, életminőség (4)
  - o Országos védett, és Natura 2000 területek (4)
  - o Levegő (4)
- A prioritások által legpozitívabban érintett hatásviselők (átlag):
  - o Humán egészségi állapot, életminőség (0,6)
  - o Természeti és humán kockázatok (0,6)
  - o Klíma (0,4)
  - o Táj, helyi gazdaság (0,3)
- A prioritások által legnegatívabban érintett hatásviselők (átlag):
  - o Levegő (0) (A 7 prioritás miatt az átlag közelebb van a nullához, mint a mínusz egyhez)
  - o Hulladékgazdálkodás (0) (A 7 prioritás miatt az átlag közelebb van a nullához, mint a mínusz egyhez)
  - o (Honvédelem – nem reprezentatív eredmény az alacsony érintettség miatt)

- A legtöbb hatásviselőt érintő specifikus célok (átlag)
  - P4: Komplex tájgazdálkodási program megvalósítása külterületi fókusszal, megújuló energiatermelés, elavult szivárgó ivóvíz- és szennyvízrendszerek kiváltása (13)
  - P3: Térségi elérhetőség, közlekedésfejlesztés minden ága (8)
  - P6: Digitális és kreatív megye (7)
  - P1: Üzleti környezet fejlesztése, vállalkozások versenyképessége érdekében, mezőgazdaság és élelmiszeripar fejlesztése, innováció (5)
  - P2: Tanyafejlesztés, természeti erőforrások fenntartható használatán és az agrárgazdaság tradícióin alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, helyi turizmusra ható kulturális fejlesztések (5)
  - P5: Közszolgáltatások, közösségi terek fejlesztése, ideértve a sportfejlesztéseket, hátrányos helyzetűek felzárkóztatása, civil szervezetek tevékenysége (5)
- A hatásviselőket legpozitívabban befolyásoló specifikus célok (átlag):
  - P6: Digitális és kreatív megye (0,47)
  - P7: Térségmarketing, amelynek a kultúra, fesztiválok mellett része a szemléletformálás (környezeti, egészség, stb.) (0,27)
- A hatásviselőket legnegatívabban befolyásoló specifikus célok (átlag):
  - P3: Térségi elérhetőség, közlekedésfejlesztés minden ága (-0,5)
  - P1: Üzleti környezet fejlesztése, vállalkozások versenyképessége érdekében, mezőgazdaság és élelmiszeripar fejlesztése, innováció (-0,1)

A fenti adatokból világosan kirajzolódik a koncepció gazdaság-élénkítésre fektetett fő hangsúlyai. Egyértelműen látható a gazdaság-élénkítés, turizmus-fejlesztés és a közlekedésfejlesztés szempontjainak potenciális ütközése a környezeti és fenntarthatósági érdekekkel.

3.4.18 Az országhatáron áttérjedő környezeti hatások lehetősége

Közvetlen országhatáron átnyúló hatása a határmenti kapcsolatok fejlesztésének, határon átnyúló programok megvalósításának van (P1). Közvetett hatásként azonosíthatók az alábbiak:

- A határon túlról érkező vagy oda tartó közúti forgalom növekedését eredményezhetik a megye átjárhatóságát vagy a lakott területek elkerülését javító közúti fejlesztések (P3);
- Határon túli munkavállalókat vonzhatnak, és így az ingázóforgalmat erősíthetik a munkahelyteremtő gazdaság-élénkítő beavatkozások (P1);
- Növelhetik a határon túlról érkező turistaforgalmat a turisztikai attrakciók fejlesztése (P1) és a megyében tervezett további sportcélú és kulturális beavatkozások (P5, P7).

3.5 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció megvalósításának társadalmi hatásai

3.5.1 Népeségre és népességmegtartó képességre gyakorolt hatások

A felülvizsgált területfejlesztési koncepció két átfogó célja az élhető város, élhető vidék és a belülről vezérelt ember és közösség, azaz a megye népességmegtartó és -vonzó képességének javítása, ezért a népeségre és népességmegtartó képességre gyakorolt hatása várhatóan kedvező lesz. A célt mind a hét területi alapú stratégia, és mind a hét prioritás és hét horizontális szempont támogatja.

A népességmegtartást a jövedelemszerzésen, az egészséges környezeten, a szabadidő eltöltésében, minőségi és elérhető szolgáltatásokon, jó közlekedési lehetőségeken keresztül tervezi elérni. A

minőségi szolgáltatások fejlesztése kiterjed a közúti, vasúti, tömegközlekedési, kerékpáros elérhetőség fejlesztésére, az „okos városok” és „okos falvak” programokra, a városi közterületek, utak fejlesztésére, szabadidős terek, közösségi, sport és kulturális lehetőségek szélesítésére, az egészségügyi, szociális, kisgyermeknevelési, oktatási szolgáltatások minőségi fejlesztésére, valamint a leromlott települési területek megújítására, amely célok mind hozzájárulnak az élhető települési környezet fejlesztéséhez.

A környezetbarát, okos technológiák (köztük megújuló energia) alkalmazása, valamint a természeti értékek és külterületi zöldinfrastruktúra megőrzése szintén jelentős mértékben támogatják az élhető és lakhatási szempontból is vonzó megye megteremtését.

3.5.2 Foglalkoztatásra gyakorolt hatások

A foglalkoztatás javítása Bács-Kiskun megyében, az intelligens gazdaság átfogó cél megvalósítása kedvező hatással lesz a foglalkoztatásra. A fenntartható, a megye jövedelemtermelő képességét javító intézkedések mind a hét területi típusú stratégiában megtalálhatóak és három prioritásban szerepelnek közvetlenül. A többi négy prioritás is hat áttételesen a megye gazdaságára és a foglalkoztatásra.

Kiemelt cél a létrejött iparterületek és inkubátorházak minél jobb hasznosítása, és a fejletlen, de Bács-Kiskun megyében nagy növekedési potenciállal rendelkező turizmus fejlesztése. A turizmus a helyi természeti, történelmi, kulturális értékekre és a gyógyvízre épülhet, továbbá a szabadidős programok, hangsúlyosan a sportolási lehetőségek fejlesztésére. A közszolgáltatások fejlesztése is munkahelyteremtő, továbbá a kisgyermeket nevelő, idős hozzátartozót gondozó nők foglalkoztatására is hatással bír.

A megye fejlesztésének különböző elemei együttesen, egymásra szinergikusan hatva erősítik a foglalkoztatást és az ezzel szorosan összefüggő jövedelemnövekedést.

3.5.3 Életminőségre, szabadidő eltöltésére, egészségi állapotra, szociális helyzetre gyakorolt hatások

Az élhető város - élő vidék és a belülről vezérelt ember és közösség átfogó célok a közszolgáltatások, szabadidős szolgáltatások, szolgáltatások fejlesztése, a környezeti infrastruktúra átfogó, területileg kiegyensúlyozott fejlesztése elsősorban a lakosság egészségi állapotára hathat kedvezően elavult, illetve környezetszennyezőbb megoldások környezetbarát technológiákkal történő kiváltásán keresztül (javuló levegőminőség, kevesebb talaj- és vízszennyezés), míg a minőségi szolgáltatások elérhetőségének fejlesztése az életminőség javulásához és szabadidő eltöltési lehetőségek bővüléséhez járul hozzá. A hátrányos helyzetűek számára tervezett felzárkóztatási programok, a szociális, gyermekjóléti, egészségügyi, oktatási, közművelődési, sport, közösségi szolgáltatások, terek fejlesztése, az okos megoldásokkal a szolgáltatások kiterjesztése a vidékre, az utak, járdák, parkok, közművek fejlesztése, a horizontális célokban megfogalmazott egészségfejlesztés és környezetvédelem témakörű szemléletformálás együttesen járul hozzá az életminőség, a szabadidő eltöltés, az egészségi állapot és a szociális helyzet javulásához.

3.5.4 A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére gyakorolt hatások

A koncepció intelligens gazdaság átfogó célja a foglalkoztatottságot hivatott növelni, ami elsősorban a gazdaság- és foglalkoztatottság prioritásban lévő beavatkozásokon keresztül jelentős mértékben képes javítani a lakosság anyagi biztonságérzését.

Az átfogó célt támogató területi elvű hét stratégiai cél mindegye tartalmaz foglalkoztatást növelő beavatkozásokat, továbbá a többi prioritásban is számos olyan elem jelenik meg, amelyek közvetlenül, vagy közvetetten ezt segítik (például: tanyák gazdasági fejlesztése, fenntartható gazdálkodás, kisgyermeknevelési közszolgáltatás fejlesztés, idősgondozás, hátrányos helyzetűek felzárkóztatása).

A komplex programmal segített eljárások stratégiai cél, a területi kohézió, esélyegyenlőség horizontális célok, az ember, család, közösség prioritás jelentős mértékben javíthatják a lakosság biztonságérzetét és csökkentheti veszélyeztetettségét a szegregációs folyamatok megfordításával, és az érintett Bácsalmási és Jánoshalmi járás leszakadásának megállításával.

3.5.5 Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra gyakorolt hatások

A komplex programmal segített eljárások stratégiai cél, az ott élő, gazdasági és társadalmi értelemben is leginkább veszélyeztetett lakosság felzárkózását hivatott megvalósítani az érintett Bácsalmási és Jánoshalmi járásokban, többek között szolgáltatásfejlesztéssel, agrárgazdasági, gazdasági fejlesztésekkel, mentorálási programokkal, életvezetési és egyéb tanácsadásokkal, a foglalkoztatók és a munka világába kilépők támogatásával, felkészítésével.

Emellett a területi kohézió, esélyegyenlőség horizontális célok, az ember, család, közösség prioritás a megye teljes területén a társadalmi felzárkóztatást, az esélyek növelését és az esélyegyenlőséget tűzte zászlójára. E cél elsősorban a célzott szociális munka módszertanán alapuló mentorálás, a képzési és foglalkoztatási programok megvalósításán keresztül érhető el.

3.5.6 A helyi kultúra fejlődésére gyakorolt hatások

A belülről vezérelt ember és közösség, továbbá az élhető város - élő vidék átfogó célok egyik fontos eleme a helyi kultúra fejlesztése. A területi elvű stratégiai célok többsége is kapcsolódik közvetve, vagy közvetlenül a kultúra, vagy a kulturális turizmus fejlesztéséhez. Közvetlen kulturális fejlesztést három stratégiai cél fogalmazott meg. A prioritások közül a kultúra fejlesztésére elsősorban az Ember, család, közösség prioritás hat, amely a kulturális közszolgáltatások fejlesztését tartalmazza. Ezen túl további három prioritásban megjelenik a kultúrára épülő turizmusfejlesztés, a helyi identitás fejlesztése, megőrzése, közösségi terek fejlesztése. A népi hagyományokra, a megyei gasztronómiára, borkultúrára, kulturális emlékekre, történelmi emlékekre épülő turisztikai fejlesztések ösztönzőleg hatnak a helyi kultúrára, ezért a koncepcióban foglalt turisztikai célok megvalósulásától a helyi kultúra fejlődése is várható.

3.6 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció megvalósításának gazdasági hatásai

3.6.1 A természeti erőforrásokra gyakorolt hatások

Az élhető város - élő vidék átfogó cél általánosan fogalmazza meg a környezeti célokat: „A környezet és az emberi tevékenység kölcsönhatásainak fenntartható irányba történő fejlesztését kívánjuk elérni

olyan módon, hogy az javulást eredményezzen a klímaváltozásra ható negatív tényezők ellenében. A célokhoz kapcsolódó eszközöket a tartósan leszakadó vidéki és városi perifériák, városközponti leszakadó területek és a tanyás térségek problémáira kívánjuk fókuszálni.” Az Intelligens gazdaság átfogó cél a fenntartható gazdaságfejlesztési célt tartalmazza.

A horizontális célok közül négy tartalmaz környezetvédelmi célokat, amelyek közül a szemléletformálás szelíd marketinggel és a környezetvédelem és klímasemlegesség horizontális célok tartalmaznak közvetlen természeti erőforrásra gyakorolt hatást. A hét stratégiai célból ötben is megjelennek a környezetvédelmi beavatkozások, klímavédelem, továbbá a hét prioritás szinte majdnem mindegyike tartalmaz olyan beavatkozási elemet, amelyek közvetlen hatást gyakorolnak a természeti erőforrásokra.

A megújuló energia széleskörű alkalmazása révén a nem megújuló természeti erőforrások használatát hivatott csökkenteni (kőolaj, földgáz, szén, tűzifa), ezért a kedvezően hat a természeti erőforrások megőrzésére. Emellett, ugyanezen célt szem előtt tartva, tervben van a hulladékgazdálkodás környezetbarát fejlesztése is, ami az elsődleges alapanyag felhasználás csökkentésén, a többszöri használat és újrahasznosítás részarányának növelésén keresztül szintén a természeti erőforrások megőrzéséhez járul hozzá. Hangsúlyos, sok helyen megjelenő elem a fenntartható mezőgazdaság, tájgazdálkodás, a talaj és vizek, mint természeti erőforrások takarékos használata.

3.6.2 Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére gyakorolt hatások

A koncepció egyik horizontális célja a területi kohézió, amit követve az ipar és a kereskedelem fejlesztését is minden területre kiterjedően, az érintett szereplők és térségek adottságaihoz igazítva kívánja a megye megvalósítani.

Az üzleti környezet fejlesztése, vállalkozások versenyképességének fejlesztése, mezőgazdaság és élelmiszeripar, innováció, szektorok közötti együttműködés fejlesztése és generációváltás segítése (P1) tárgyú prioritás a fenti horizontális célt szem előtt tartva a megye egész területére tervezi az üzleti környezet fejlesztését, a kiépült iparterületi és ipari park infrastruktúra és a megépült 7 inkubátorház megtöltését innovatív vállalkozásokkal, a már működő kis- és középvállalkozások megerősítését.

A komplex programmal fejlesztendő járási stratégiai célban jelenik meg hangsúlyosabban a területi kiegyenlítést szolgáló gazdaságfejlesztési cél.

A digitális és kreatív megye prioritás céljai között szerepel a kistélepedéseken eddig nem elérhető termékek és szolgáltatások elérhetővé tétele, azt ezt felvállaló vállalkozások ösztönzése, támogatása. Továbbá a helyi, térségi lakosok, vállalkozások együttműködését szolgáló okos megoldások bevezetése, fókuszban a csere és a mikrovállalkozások kiskereskedelmi tevékenysége.

A várostérségi infrastrukturális és szolgáltatási kapcsolatok fejlesztése stratégiai cél az adott várostérségben működő szolgáltató és kereskedő KKV-k és önkormányzati gazdasági társaságok ösztönzése, fejlesztése a szolgáltatásaik elérhetővé tételében a szolgáltatáshiányos településeken célt tartalmazza.

A fentiek mindegyike a jelenlegi Kecskemét túlsúlyú ipar térben kiegyenlített fejlesztését és a kereskedelmi szolgáltatások vidéki kiterjesztését segíti, hogy vidéken az életminőséget befolyásoló ipari munkahelyek és a kereskedelmi szolgáltatások minél nagyobb köre legyen elérhető.

3.6.3 A mezőgazdaságra gyakorolt hatások

A komplex programmal fejlesztendő járásokba tervezett az önkormányzatok, nonprofit szervezetek felkészítése a térségi KKV szektorba nem integrálható személyek tartós, közmunkaprogramon kívüli foglalkoztatására és a térségi agrárlogisztikai beruházások szerepének kialakítása és megerősítése a Dél-Alföldi Gazdaságfejlesztési Zóna fejlődésének keretében beavatkozási területek egyik eszköze a vidéki agrárgazdaság feltételeinek megteremtése, aminek eredményeként a mezőgazdasági termelés volumenének növekedése várható.

Emellett az első két prioritás tartalmaz a megye egészére mezőgazdasági célokat: a fenntartható, mezőgazdasági termelés minőségi és mennyiségi fejlődését, elsősorban a vízbázis védelmét, és a talajminőség megővését szem előtt tartó környezetbarát technológiák alkalmazásával, a hagyományosan meglévő kutatás-fejlesztési kapacitások fejlesztésével. Továbbá technikai és technológiai fejlesztéssel, fajtakísérletekkel, modelléretté tájgazdálkodási projektekkel, a termelői hálózatosodásban rejlő lehetőségek kihasználásával, termelési és értékesítési integrációs rendszerek kialakításával.

3.6.4 Az erdőgazdálkodásra gyakorolt hatások

Az erdőgazdálkodás fejlesztése két stratégiai célban és egy prioritás tartalmában jelenik meg. Az erdőgazdálkodás szempontjából a megye klímaváltozással erősen veszélyeztetettnek számít a koncepció alapján. Az erdőgazdálkodás nem kap kellő hangsúlyt a célok között, emiatt egyértelmű hatás nehezen kimutatható.

3.6.5 Az idegenforgalomra gyakorolt hatások

Az intelligens gazdaság átfogó célban, a hét területi típusú stratégia közül négyben és három prioritásban jelenik meg a turizmus fejlesztése. A turizmus fejlesztésére Bács-Kiskun Megye, mint kitörési pontra tekint, amely nagy fejlesztési potenciállal rendelkezik.

A gazdaság- és foglalkoztatás élénkítés (P1) prioritáson belül az első beavatkozási terület a turizmus, amely a meglévő értékek fejlesztésére épít, nagyon széles kínálati palettával (például: folyami hajós, lovas, kerékpáros, gyalogos, gyógy-, wellness-, egészségturizmus, aktív rekreáció, ökoturizmus, vallási turizmus, gasztroturizmus, fesztiválturizmus), továbbá az attrakciók, szolgáltatások, szálláshelyek, vendéglátás minőségi és mennyiségi fejlesztésével kívánja növelni a megye turisztikai kapacitását és ezáltal az idegenforgalmát területileg kiegyensúlyozott hozzáféréssel.

Külön prioritásban szerepel a térségmarketing, amely a turizmus fejlesztésére és a helyi identitás megőrzésére, fejlesztésére helyezi a fő hangsúlyt. Mellette az egészség és környezeti személetformálás jelenik meg, amely közvettem szintén a turizmust segíti.

3.6.6 A vízgazdálkodásra gyakorolt hatások

A koncepció keretében cél a szélsőséges időjárás hatásainak mérséklése (ár- és belvízvédelem, öntözés) és a vízkészletek kiegyensúlyozott hasznosítása, ezért feladat az öntözési infrastruktúra, és - ahol az szükséges - a vízközmű rendszerek fejlesztése a megfelelő vízminőség biztosítása érdekében. Külön beavatkozási terület a szivárgó ivóvíz és szennyvízrendszerek kiváltása. A kitűzött célok

megvalósítása esetén a megyei vízgazdálkodási rendszer fejlődése, szélsőséges időjárási eseményekkel szembeni rugalmasságának javulása várható.

3.6.7 Az energetikára gyakorolt hatások

A jövőképből, a területi elvű stratégiai célokban, két horizontális célban és több prioritásban is megjelenik az energiahatékonyság és a megújuló energiatermelés. Az energetikai kutatás-fejlesztések ösztönzés és támogatása is megjelenik. A területfejlesztési koncepció céljainak megvalósulása esetén Bács-Kiskun megye az egyi legtöbb megújuló energiát termelő megyévé válna.

3.6.8 A közlekedésre gyakorolt hatások

Az Élhető város - élő vidék átfogó cél és a területi típusú stratégiai célok is tartalmazzák közlekedésfejlesztést. A közlekedésfejlesztés önálló prioritásban szerepel (Térségi elérhetőség és mobilitás), amely a megye átfogó, területileg kiegyensúlyozott közlekedésfejlesztését tűzte ki célul, támogatva a digitális és kreatív megye közlekedési megoldásaival. A közlekedésfejlesztésen belül a közútfejlesztések, a kerékpárhálózat fejlesztése, a településen belüli közlekedési infrastruktúrák (út, járda, kerékpárút, külterületi utak) és a közösségi közlekedés önálló beavatkozási területként szerepel. Továbbá a turisztikai fejlesztéseket tartalmazó beavatkozási területek is tartalmazzák közlekedésfejlesztési célokat. A koncepció céljainak megvalósulása esetén a megye átalakuló közlekedési térszerkezete lehetővé tenné a közlekedésileg elzárt, hátrányos helyzetű térségek elérhetőségét, ugyanakkor a kelet - nyugat irányú gyorsforgalmi útfejlesztések és a Paks II. beruházáshoz kötődő közlekedésfejlesztések a Bács-Kiskun megyén áthaladó forgalom jelentős növekedését generálja.

3.6.9 A műszaki infrastruktúrára gyakorolt hatások

A koncepció megvalósítása esetén a műszaki infrastruktúra jelentős fejlődése várható. Az előző pontban bemutatott infrastrukturális fejlesztések mellett a prioritások beavatkozási területei alapján számos további műszaki infrastrukturális fejlesztés megvalósítása várható: a helyi és térségi közszolgáltatások, így a gyermekjóléti, oktatási, munkába állást segítő, egészségügyi és szociális szolgáltatások műszaki infrastrukturális fejlesztésével, energiahatékonysági és megújuló energia fejlesztésekkel, az okos települések programok keretében az IKT elérhetőség javításával, valamint a városi közterületek, utak, szabadidős terek, közösségi, sport és kulturális infrastruktúra fejlesztésével.

3.6.10 A térség versenyképességére gyakorolt hatások

Az intelligens gazdaság átfogó cél közvetlenül, a többi átfogó cél közvetetten járul hozzá Bács-Kiskun megye versenyképességének növekedéséhez. A stratégiai célok területi elvűek, emiatt szinte mindegyikben szerepel versenyképességet javító cél.

Az első prioritás a gazdaság széleskörű fejlesztését célozza, az innováció, digitalizáció, zöld megoldások (energiához, megújuló energiatermelés, hulladékcsökkentés és hasznosítás) révén a KKV szektor versenyképességét, egy munkavállalóra eső termelékenységet, a hozzáadott értékét, alkalmazkodóképességét növelve. Az innovációs potenciál jobb kihasználása külön beavatkozási

területként is szerepel. Az innováció, versenyképességnövelés a turizmus, mezőgazdaság, szektorok közötti partnerség, együttműködés erősítése beavatkozási területeken is hangsúlyosan megjelenik.

A térségi elérhetőség, a közszolgáltatások fejlesztése, az okos megoldások és a szemléletformálás közvetetten mind hatnak a versenyképességre, segítve a hátrányos helyzetűek, különösen a nők munkába állását, munkába visszatérését, a versenyképességhez szükséges készségek, tudás megszerzését.

3.7 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció összefoglaló értékelése a környezeti, társadalmi, gazdasági következmények alapján, feltárt konfliktusok értékelése, a környezeti, társadalmi, gazdasági szempontból elfogadható változatok meghatározása

A most készült Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció a népességmegtartást/-vonzást, a gazdaságfejlesztést előtérbe helyező megközelítést alkalmaz. Ezek elkerülhetetlenül olyan beavatkozásokat megalapoznak, amelyek valamely környezetvédelmi szemponttal ütköznek, hiszen a koncepció gazdaság-, közlekedés- és lakóterületi fejlesztéseinek elsődleges terepét és hatásviselőjét a természeti és épített környezet alkotja:

- A potenciális konfliktusok egyik fő területét jelentik a turisztikai beavatkozások. Bár a koncepció tartalmazza a turisztikai fejlesztések esetében egyes attrakciók fenntarthatósági szempontoknak megfelelő fejlesztését, alapvetően továbbra is fontos gazdaság-élénkítési területként kezeli az akár nagyobb látogatótömeget is mozgósítani képes turizmust. Ezek a tevékenységek az ökológiai állapotot zavaró és érzékeny természeti területek környezetállapotát kockáztató hatással járhatnak, különösen, ha természeti területeket tárnak fel a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt, vagy ha érzékeny természeti erőforrás (pl. termálvíz) kiaknázásával járnak.
- A turizmus mellett a mezőgazdaság is egyértelmű erőssége Bács-Kiskun megyének, és a fejlesztési célrendszerben is hangsúlyosan szerepel. Potenciálisan ez is környezetterhelő hatásokkal járhat (pl. vegyszereket juttathat a környezetbe, vagy természeti területeket, élőhelyeket vonhat művelés alá).
- Jellemző konfliktus-forrást képez minden további gazdaság-élénkítő tevékenység, amely személy- vagy áruszállító járművek, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű légszennyezést okoz, vagy új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátásával jár.
- A népesség növelése, illetve az életszínvonal emelése potenciálisan növeli a kommunális eredetű környezetterhelést.
- Sok olyan intézkedés is szerepel a koncepcióban, amelyek új épületek megvalósításával, vagy meglévők funkcióbővítő átalakításával járnak, így befolyásolják a településképet.
- A közlekedésfejlesztési alcélok között a szennyezés emelkedésével járó közút-fejlesztés is található.
- A feldolgozóipar fejlesztése is járhat környezetszennyező technológiák alkalmazásával.

Társadalmi és gazdasági szempontból összességében kedvező hatások várhatóak a 2021-2027-es időszakra vonatkozó területfejlesztési koncepció megvalósítása során. A horizontális gazdaságfejlesztés és az infrastrukturális feltételek fejlesztésén keresztül a versenyképesség javulása várható. Társadalmi szempontból javul az esélyegyenlőség az oktatási, képzési lehetőségek

fejlesztésén keresztül, valamint erősödik a társadalmi felzárkózás a hátrányos helyzetű (komplex programmal fejlesztendő) térségek és csoportok fejlesztésén keresztül.

A változások ugyanakkor számos konfliktust is generálhatnak gazdasági és társadalmi szempontból. A turisztikai fejlesztések kapcsán elsősorban kezdetben a régi és új szolgáltatók közötti verseny kialakulása várható a látogatókért és a munkaerőért. A gazdaságfejlesztés területén a gyorsabban fejlődő vállalkozások munkaerőt, megrendeléseket vonhatnak el a lassabban fejlődő, nem kellően rugalmas vállalkozásoktól. A hátrányos helyzetűek felzárkóztatási, integrálási programjai is válhatnak ki a lakosság körében ellenállást, annak ellenőre, hogy a többség egyetért a célokkal.

4 A BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ MEGVALÓSÍTÁSA KÖVETKEZTÉBEN VÁRHATÓAN FELLÉPŐ, KÖRNYEZETRE, TÁRSADALOMRA, GAZDASÁGRA KÁROS HATÁSOK KEZELÉSE

Az alábbi szempontokból minél több érvényesül, annál inkább fenntartható lesz a gazdaságfejlesztés és annál kevésbé lesz negatív hatással a környezetre. Az európai uniós és hazai szigorú jogszabályi előírások elősegíthetik e szempontok érvényesülését, de nem minden szempont kötelező. Emiatt a pályázati felhívások tartalmánál a környezetvédelmi, fenntarthatósági horizontális szempontok szigorítása és a támogatás fajlagos költségében és a támogatás mértékében ezen többletköltségek támogathatóságának megjelenése együttesen járulhat hozzá, hogy Bács-Kiskun Megye, Magyarország és Európa úgy növekedjen, hogy közben zöldebbé és klímasemlegessé váljon.

4.1 Káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése

A koncepció stratégiai é prioritások szerinti céljai könnyen összeegyeztethetők a környezeti szempontokkal. Mindegyik esetében található ugyanakkor olyan beavatkozások, vagy megalapozhatók olyan jövőbeni intézkedések, amelyek a természeti erőforrások nem fenntartható kiaknázásával, vagy a környezetterhelést emelő fogyasztásnövekedéssel járhatnak. A koncepció összefoglaló értékelését tartalmazó 3.7. fejezetben hét olyan beavatkozási területet azonosítottunk, amelyek valamely környezetvédelmi szemponttal ütköznek. Ezek esetében a káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére szolgáló intézkedések az alábbiak lehetnek:

- A természeti területeket a korábnál nagyobb látogatóforgalom előtt feltáró turisztikai beavatkozásokkal szemben szigorú ökológiai feltételeket kell felállítani, a környezetállapotra gyakorolt hatásaikat pedig következetesen monitorozni kell.
- Az érzékeny természeti erőforrás (pl. termálvíz) kiaknázásával járó fejlesztések esetén különös figyelmet kell fordítani a fenntarthatósági szempontokra, és az azokat legjobban szolgáló technológiákat kell előnyben részesíteni.
- A közlekedési, termelési, vagy mezőgazdasági eredetű szennyezéssel járó gazdaság-élénkítő tevékenységek káros hatásai részben ellensúlyozhatók a környezettudatos magatartással és életmóddal kapcsolatos szemléletváltást célzó elemekkel, környezettudatos gazdasági tevékenységek ösztönzésével. Fontos, hogy a környezettudatos szemléletformálás és a szennyezés-elkerülés minden gazdasági tevékenység esetében kiemelt értékelési,

döntésmegalapozó szempont legyen. A mezőgazdasági művelés alá vont területek esetén kerülni kell új természeti területek igénybevételét.

- A népesség növelése, illetve az életszínvonal emelése potenciálisan növeli a kommunális eredetű környezetterhelést, ezért ezeket szemléletformálással, energetikai fejlesztésekkel és egyéb, a kibocsátások csökkentésével, racionalizálásával járó fejlesztésekkel kell kombinálni.
- Új épületek megvalósítása, vagy meglévők funkcióbővítő átalakítása esetén a településképet védő feltételrendszer kialakítása javasolt.
- A közlekedésfejlesztési beavatkozások esetében nagyjából egyensúlyban vannak a szennyezés emelkedésével járó közút-fejlesztések és a szennyező forgalom egy részét környezetbarát közlekedési módokkal kiváltó intézkedések.
- A feldolgozóipar fejlesztésénél, amennyiben műszakilag lehetséges a környezetszennyező, veszélyes technológiák helyettesítését kell előtérbe helyezni, amennyiben műszakilag nem lehetséges, a biztonságot növelő megoldásokat kell alkalmazni.

4.2 Javaslatok egyéb szükséges környezeti intézkedésekre

A területfejlesztési program elkészítése során megfontolandó az alábbi intézkedések beépítése:

- A koncepció helyzetértékelésének talajjal foglalkozó fejezetét annak felülvizsgálata során szükséges kiegészíteni a földtani közegre vonatkozó részletesebb elemzéssel, számba véve a folyamatban lévő kármentesítési tevékenységeket és helyszíneket, ideértve az Országos Környezeti Kármentesítési Program keretében végzett kármentesítéseket is, valamint a tevékenységük végzése során veszélyes alapanyagokat felhasználó vagy veszélyes hulladékokat termelő gazdálkodó szervezeteket. A koncepció célrendszerét ki kell egészíteni az egykor elavult technológiával üzemelő ipari telephelyek és hulladéklerakók helyzetértékelés során sürgető feladatként azonosított felmérésével és kármentesítésével.
- A mezőgazdasági, gazdasági-élénkítési és közlekedési fejlesztések során el kell kerülni a védett, vagy jogi védelem nélkül is megóvásra érdemes természeti és táji területek igénybevételét, zavarását vagy károsítását. Érzékeny természeti területeken csak természetkímélő gazdálkodási módok preferálandók.
- A koncepció helyzetértékelésének szénhidrogén-szállító létesítményekről szóló adatai hiányosak, annak felülvizsgálata során ezeket ki kell egészíteni az illetékes bányavállalkozók, elosztói és szállítói engedélyesek adatszolgáltatásával.
- A koncepció hulladéklerakókkal és hulladékgazdálkodással foglalkozó fejezetét annak felülvizsgálata során célszerű kiegészíteni a települési szilárdhulladék-lerakók további adataival (pl. szabad kapacitásukkal). Valamint a hulladékgazdálkodási rendszer egyéb elemeinek adataival (hulladékgyűjtő udvarok, átrakó állomások, komposztáló telepek) és a hiányzó kapacitások, képességek feltárásával.
- A koncepció szennyvíz- és csapadékvíz technológiai fejlesztései között célszerű a fenntartható fejlődés környezeti követelményeinek megfelelő iszapkezelést is támogatni.
- A P4 prioritás vízellétesítmények építését vagy átépítését célzó intézkedései esetében figyelembe kell venni a vízjogi létesítési engedély beszerzésének követelményét.

- A koncepció helyzetértékelését ki kell egészíteni a környezeti zajnak, rezgésnek való kitettséggel foglalkozó résszel a későbbi felülvizsgálata során: A közlekedésből származó zajterhelés feltárása az időközben elkészült stratégiai zajtérképek adataival, és célzott intézkedéseket kell megfogalmazni a zaj- és rezgésterhelés csökkentésére. Egységes szabályozás szükséges az ipari és szabadidős zajforrások zajterhelésének megfelelő kontroll alatt tartása érdekében.
- A közlekedési átjárhatóságot javító, így határvédelmi szempontokat is érintő fejlesztések miatt intézkedési tervek szükségesek esetleges veszélyhelyzetek vagy nemzetbiztonsági kockázatok felmerülésének esetére.
- Az erdőgazdálkodás nem kap kellő hangsúlyt a célok között, célszerű a területfejlesztési koncepcióban a célok között szerepeltetni, mind a meglévő erdők fenntartását, új erdők telepítését (elsősorban a gyengébb minőségű termőföldek felhasználásával) és a védőerdősávok telepítését.
- Az iparfejlesztésnek együtt kell járnia védőerdők telepítésével, továbbá az üzemi zöldterületen a minél nagyobb CO₂ lekötést biztosító növényzet megőrzésével, telepítésével. Az üzemi épületek extenzív zöldtetővel történő ellátása is képes ellensúlyozni az iparfejlesztés miatt kieső növényzetet. A napelemek az extenzív zöldtetőre is telepíthetők, amennyiben megfelelő növénytársulásokkal ültetik be a tetőt, figyelembe véve az árnyékos és folyamatosan árnyék borította tetőfelületeket.
- Önmagában egy gazdaságfejlesztési tevékenységgel járó építési, gép gyártási tevékenység károsanyag kibocsátással, nyersanyag felhasználással jár. Ez egy rövid távú negatív környezeti hatás, amelyet a hosszú távú, fenntartható szemléletű fejlesztés a létrehozott épület, eszköz élettartama alatt képes ellensúlyozni és összességében az élettartam alatt keletkező pozitívumok meghaladják a rövid távú negatívumokat. A fejlesztések során ehhez a minőségi anyagok felhasználását, az alacsony karbantartási igényű, hosszú élettartamú megoldásokat, az energia megtakarítást és az alacsonyabb energiafogyasztást, alacsony hulladék képződéssel, alacsony vízfogyasztással vagy szürkevíz felhasználással járó technológiát, továbbá a megújuló energiák széles körű használatát kell előtérbe helyezni, amely együttesen képesek a fenti hosszú távú pozitív hatást kifejteni. Javasolt a területfejlesztési program kidolgozása során a karbantartási fenntarthatóság, élettartam és a minőség, az alacsony hulladék képződés beépítése a meglévő szempontok közé.
- A megye nagyon gazdag régészeti lelőhelyek tekintetében, melyek egyik oldalról attrakcióként értékesíthetők, ugyanakkor beruházási oldalról veszélyeket rejtenek, amelyre fel kell hívni a figyelmet.
- Ökológiai szempontból a Duna és a Tisza, valamint a medréhez és hullámteréhez kapcsolódó élőhelyek kiemelt jelentőséggel bírnak, a terület hasznosítása fokozott körültekintéssel történhet, hagyományos, környezetkímélő megoldásokkal.
- Az agrártermelés és a tanyákhoz köthető élelmiszer termelés fejlesztése során a terméshozam növelés és a termelésbiztonság növelés mellett az ökológiai gazdálkodási módszerek széles körű elterjesztése, a vízmegtartás és az öntözés kiépítése együttesen képes lehet a termelés növelésből eredő környezetterhelés csökkentésére és a meglévő táji sokszínűség megőrzésére, az elsivatagosodási folyamat megállítására. Az élelmiszer termelés növelése részben történhet a magas tápanyag tartalmú zöldségtermesztés növelésével, amely vízigényes, de kisebb terület több ember élelmiszerellátását tudja biztosítani, mint a hagyományos szántóföldi

növénytermesztés. Az ökológiai és bio termesztés elterjesztése ne csak néhány területi stratégiai célban jelenjen meg, hanem a prioritásokban is.

- A helyi kultúra ápolása, megőrzése, az identitás erősítése hozzájárul a hagyományok, népi értékek megőrzéséhez, előmozdítva a hungarikumok és a megyei értéktárban szereplő értékek megőrzését. A fesztiválok ökológiai lábnyomát a szervezés során minél kisebbre kell csökkenteni.
- A fejlesztések megvalósítása esetén vizsgálni kell a zaj és levegőszennyezési hatásokat.
- A megújuló energiával ellátott villanymozdonyok, elektromos és hidrogén meghajtású közúti járművek és a jövő technológiájának elérhetővé tétele segít a közlekedés kizöldítésében, a szénhidrogén használt visszaszorításában. Az elektromos és hidrogén töltők terjedését ösztönözni kell.

4.3 A feltárt gazdasági, társadalmi konfliktusok feloldására, a káros hatások ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések meghatározása

A hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatását, integrálását célzó programok esetében lakossági fórum szervezése, illetve a leginkább érintett lakókkal kicsoportos személyes egyeztetés is javasolt. A fejlesztéssel járó előnyök megismertetése várhatóan megszünteti a lakosság bizalmatlanságát, esetleges ellenállását, míg a fejlesztéssel hátrányosan érintett lakosság esetén javasolt valamilyen szintű kártérítés (anyagi, vagy jövőben szolgáltatás) felajánlása.

A turisztikai vállalkozások, és különösen a régiók és újak közötti viszony elmergesedése turisztikai vállalkozásokat tömörítő területi szövetségek létrehozásával előzhető meg aktív tagi élet, találkozók, vitaestek, közös programok szervezése mellett.

Az azonos területen tevékenykedő gyorsabban fejlődő vállalkozások és a lassabban fejlődő vállalkozások közötti együttműködési fórumok, közös szervezetek révén lehet megtalálni az egyes vállalkozások szerepét a gazdaság fejlődése során, amely egyes vállalkozások tevékenységváltását, mentorálását is eredményezheti.

5 JAVASLAT OLYAN KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI SZEMPONTÚ ELŐÍRÁSOKRA, FELTÉTELEKRE, INTÉZKEDÉSEKRE, AMELYEKET A TERV ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁΣ TERVEKNÉL FIGYELEMBE KELL VENNI

A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Konceptió mellett, hogy célrendszere a megye következő évekre érvényes fejlesztési keretrendszerének sarokpontjait képezi, további stratégiai dokumentumokon keresztül is érvényesül: Átfogó céljának, stratégiai céljainak és az ezeket kibontó specifikus céloknak meg kell jelennie a különböző megyei, térségi és települési fejlesztési/tervezési dokumentumokban (megyei és települési területfejlesztési programok; integrált településfejlesztési stratégiák, megyei területrendezési terv; települési településrendezési tervek; megyei/térségi/települési ágazati stratégiák, tervek és koncepciók; stb.), ezekhez illeszkedő, a célokat kibontó és adott tervezési szintre adaptáló intézkedések útján. Kiemelt környezeti szempontok, amelyeket a terv által befolyásolt más terveknél figyelembe kell venni:

- A koncepcióban rögzített térhasználati elveket követni kell. Ezek legfontosabb környezeti szempontú eleme, hogy minden jövőbeni fejlesztésben a környezettudatosság és fenntarthatóság első helyen és következetesen érvényesítendő szempont legyen.
- Nem lehet cél a Bács-Kiskun megyei, kis területre koncentrált tömegturizmus erősítése. Helyi értékekre koncentráló és a környezetet nem terhelő, vagy a káros hatásokat kompenzáló, minőségi turisztikai fejlesztések preferálandók.
- Gazdaság-élénkítő beavatkozások tervezésénél előnyben kell részesíteni a környezettudatos tevékenységeket (körforgásos gazdasági alapelveknek megfelelő tevékenységek, jövőcentrikus ágazatok fejlesztései), és el kell kerülni védett természeti területek és közvetlen környezetük bolygatását, vagy természeti területek művelés alá vonását.
- Az épített környezet, településkép értékeinek megőrzése érdekében új épületek megvalósítása, vagy meglévők funkcióbővítő átalakítása esetén a településképet védő feltételrendszer kialakítása javasolt. A településeken élők életminőségének javítását elősegítő zöldterület-fejlesztéseknek célszerű prioritást biztosítani.

Társadalmi-gazdasági szempontból javasolt még más, turisztikai fejlesztésekkel érintett területek esetén is erősíteni az adott területen szolgáltató turisztikai vállalatok együttműködését, vagy a már működő iparági szövetségen keresztül, vagy új szövetség létrehozásával.

6 KÖRNYEZETI HATÁSOK MONITOROZÁSA

6.1 A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozó monitorozási javaslatok értékelése

A vizsgált koncepció átfogó célja, 7 területi típusú stratégiai célja, 7 prioritása és számos, ezeket kibontó beavatkozása konkrét fejlesztési irányokat, elveket jelöl meg, és bizonyos beavatkozások esetében területi fókuszot tartalmaz (pl. a határmenti területek, a leszakadó járások esetében). A területfejlesztési programozás következő lépésekor, a megyei stratégiai és operatív programok kidolgozásakor a prioritások beavatkozási területeit jobban ki kell bontani, hogy minden tevékenység besorolható legyen. Így érhető el az országos szintű fejlesztési dokumentumokkal való minél teljesebb összhang, az alsóbb szintű dokumentumok minél hatékonyabb orientációja, a várhatóan jövőben is csak korlátozottan rendelkezésre álló fejlesztési források minél hatékonyabb koncentrációja és a környezeti/fenntarthatósági szempontok minél erősebb érvényesítése.

A Bács-Kiskun megyei területfejlesztési koncepcióban a partnerségi terv elsősorban a kormányrendeletet mutatja be, és a megtörtént egyeztetéseket, kevés a megyére vonatkozó konkrétumot tartalmaz. A partnerség a tervezési elvek és a horizontális elvek között is megjelenik.

Mivel a vizsgált koncepció nem tartalmaz a megvalósítás során várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozó monitorozási intézkedéseket, ebben a fejezetben csak általános javaslatokat fűzünk a későbbi programozás monitorozási lépéseihez:

- Fontos, hogy minden környezetre erőteljesebb hatást kifejtő prioritás (első öt) esetében kerüljön meghatározásra egy-egy környezeti indikátor. (Ha az adott prioritás szerteágazó beavatkozásainak környezeti hatásai nem mérhetők hatékonyan egy mutatóval, akkor egynél több indikátort is meg kell határozni, de ezek számát célszerű összességében alacsonyan tartani.) Az indikátorokhoz célértéket, ellenőrzési gyakoriságot, felelőst és – beavatkozás szükségessége esetén követendő - intézkedési tervet is meg kell fogalmazni.

- A természeti területeket a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt feltáró turisztikai és egyéb beavatkozásokkal, valamint a mezőgazdasági termelés bővítésével, intenzitásának fokozásával járó intézkedésekkel szemben szigorú ökológiai feltételeket kell felállítani, a környezetállapotra gyakorolt hatásaikat pedig következetesen monitorozni kell. A természeti környezetben bekövetkezett általános (természetes és antropogén) folyamatoknak jó és érzékeny indikátora lehet a Natura 2000 területek jelölő fajainak és élőhelyeinek monitorozása.

6.2 Javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre

Tekintettel arra, hogy a koncepció a megye élhetőségét, a biztonságot és a gazdaságfejlesztést helyezi középpontba – amely célok sokféle módon kerülhetnek ütközésbe a legkülönbözőbb környezetvédelmi szempontokkal – javasoljuk, hogy a környezeti hatások monitorozásnak eredményeiről a Megyei Közgyűlés legalább évente kapjon tájékoztatást, kiegészítve a tapasztalható problémákat orvosló beavatkozásokra vonatkozó szakértői javaslattal.

A koncepció stratégiai környezetét vizsgálva látható, hogy különösen sok a 2020-ban lejáró felsőbb szintű stratégiai dokumentum, mivel ezek jelentős része a 2014-2020-as Európai Unió finanszírozási időszakhoz igazítva készült. A lejáró dokumentumok kisebb része jelenleg aktualizálás alatt áll, más része pedig a következő 1-2 évben várhatóan aktualizálásra kerül. Ezt az időszakot követően célszerű lesz a területfejlesztési koncepció időközi aktualizálása, annak érdekében, hogy biztosan illeszkedjék a 2021-2027-es időszakra érvényes nemzeti stratégiai keretekhez.

7 KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ

Jelen hatásvizsgálat célja a 2021-2027-es időszakra tervezett Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak feltárása. A hatásvizsgálat nem végez önálló adatgyűjtést, a rendelkezésre álló dokumentumok elemzésével, értékelésével, összefüggéseinek vizsgálatával azonosít várható hatásokat.

A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Koncepció nem helyezi teljesen új alapokra a megye fejlesztését, így a korábbi, 2014-2020-as tervezési időszakra készített koncepció környezeti, társadalmi és gazdasági hatásai sem módosulnak jelentős mértékben. Ugyanakkor az átfogó, és különösen a stratégiai célok szintjén módosult a jövőkép elérést szolgáló célrendszer, ami eltérő hatásokat eredményezhet. Emellett, az új koncepció hatásainak vizsgálata a megváltozott környezet miatt is indokolt, hiszen még ugyanazon célok megvalósítása is jelentősen eltérő hatásokat eredményezhet 2021 után a hét évvel korábbi helyzettel összehasonlítva.

Az átfogó, stratégiai és horizontális célok és elvek egyaránt szolgálják a megye környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú fejlesztését, ugyanakkor megállapítható, hogy a célrendszert olyan társadalmi szempontok dominálják, mint az élhetőség és biztonság. A gazdasági és környezeti fejlesztések ezek megvalósítását hivatottak támogatni, ugyanakkor célként jelenik meg a fenntarthatóság és a káros gazdasági hatások ellensúlyozása.

A hatásvizsgálat részletesen elemzi a környezeti, társadalmi és gazdasági hatásokat. A koncepció fő hangsúlyjaiból egyértelműen látható a gazdaság-élénkítés, a közlekedésfejlesztés és turizmus-fejlesztés szempontjainak potenciális ütközése a környezeti és fenntarthatósági érdekekkel. A környezeti hatásokon túl a koncepció társadalmi és gazdasági szempontból összességében kedvező változásokhoz vezethet a 2021-2027-es megvalósítás során. A horizontális gazdaságfejlesztés és az infrastrukturális

feltételek fejlesztésén keresztül a versenyképesség javulása várható. Társadalmi szempontból javul az esélyegyenlőség az oktatási, képzési lehetőségek fejlesztésén keresztül, valamint erősödik a társadalmi felzárkózás a hátrányos helyzetű (komplex programmal fejlesztendő) térségek és csoportok fejlesztésén keresztül.

A hatásvizsgálat során azonosított fő konfliktusterületek:

- A megyei célrendszerben továbbra is fontos gazdaság-élnkítési terület az akár nagyobb látogatótömeget is mozgósítani képes turizmust, ami az ökológiai állapotot zavaró és érzékeny természeti területek környezetállapotát kockáztató hatással járhat.
- Az ugyancsak hangsúlyos elemként megjelenő mezőgazdaság is környezetterhelő hatásokkal járhat (pl. vegyszereket juttathat a környezetbe, vagy természeti területeket, élőhelyeket vonhat művelés alá).
- Jellemző konfliktus-forrást képez minden további gazdaság-élnkítő tevékenység, amely személy- vagy áruszállító járművek, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű légszennyezést okoz, vagy új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátásával jár.
- A népesség növelése, illetve az életszínvonal emelése potenciálisan növeli a kommunális eredetű környezetterhelést.
- Sok olyan intézkedés is szerepel a koncepcióban, amelyek új épületek megvalósításával, vagy meglévők funkcióbővítő átalakításával járnak, így befolyásolják a településképet.
- A közlekedésfejlesztési alcélok között a szennyezés emelkedésével járó közút-fejlesztés is található.
- A turisztikai fejlesztések kapcsán elsősorban kezdetben a régi és új szolgáltatók közötti verseny kialakulása várható a látogatókért és a munkaerőért.
- A feldolgozóipar fejlesztésénél, amennyiben műszakilag lehetséges a környezettszennyező, veszélyes technológiák helyettesítését kell előtérbe helyezni, amennyiben műszakilag nem lehetséges, a biztonságot növelő megoldásokat kell alkalmazni.
- A gazdaságfejlesztés területén a gyorsabban fejlődő vállalkozások munkaerőt, megrendeléseket vonhatnak el a lassabban fejlődő, nem kellően rugalmas vállalkozásoktól.
- A hátrányos helyzetűek felzárkóztatási, integrálási programjai is válhatnak ki a lakosság körében ellenállást, annak ellenőre, hogy a többség egyetért a célokkal.

A feltárt káros hatásokat és konfliktusokat a hatásvizsgálat a következő eszközökkel javasolja elkerülni, csökkenteni vagy ellentételezni:

- A természeti területeket a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt feltáró turisztikai beavatkozásokkal szemben szigorú ökológiai feltételeket kell felállítani, a környezetállapotról gyakorolt hatásaikat pedig következetesen monitorozni kell.
- Az érzékeny természeti erőforrás (pl. termálvíz) kiaknázásával járó fejlesztések esetén különös figyelmet kell fordítani a fenntarthatósági szempontokra, és az azokat legjobban szolgáló technológiákat kell előnyben részesíteni.
- A közlekedési, termelési, vagy mezőgazdasági eredetű szennyezéssel járó gazdaság-élnkítő tevékenységek káros hatásait a környezettudatos magatartással és életmóddal kapcsolatos szemléletváltást célzó elemekkel, környezettudatos gazdasági tevékenységek ösztönzésével kell ellensúlyozni.

- A mezőgazdasági művelés alá vont területek esetén kerülni kell új természeti területek igénybevételét.
- A népesség növelésének és az életszínvonal emelésének kommunális eredetű környezetterhelést növelő hatásait szemléletformálással, energetikai fejlesztésekkel és egyéb, a kibocsátások csökkentésével, racionalizálásával járó fejlesztésekkel kell ellensúlyozni.
- Új épületek megvalósítása, vagy meglévők funkcióbővítő átalakítása esetén a településképet védő feltételrendszer kialakítása javasolt.
- A közlekedésfejlesztési beavatkozások esetében egyensúlyban kell tartani a szennyezés emelkedésével járó közút-fejlesztéseket és a szennyező forgalom egy részét környezetbarát közlekedési módokkal kiváltó intézkedéseket.
- A hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatását, integrálását célzó programok esetében lakossági fórum szervezése, illetve a leginkább érintett lakókkal kics csoportos személyes egyeztetés is javasolt. A fejlesztéssel járó előnyök megismertetése várhatóan megszünteti a lakosság bizalmatlanságát, esetleges ellenállását, míg a fejlesztéssel hátrányosan érintett lakosság esetén javasolt valamilyen szintű kártérítés (anyagi, vagy jövőben szolgáltatás) felajánlása.
- A turisztikai vállalkozások, és különösen a régiók és újak közötti viszony elmérgesedése turisztikai vállalkozásokat tömörítő területi szövetségek létrehozásával előzhető meg aktív tagi élet, találkozók, vitaestek, közös programok szervezése mellett.
- Az azonos területen tevékenykedő gyorsabban fejlődő vállalkozások és a lassabban fejlődő vállalkozások közötti együttműködési fórumok, közös szövetkezetek révén lehet megtalálni az egyes vállalkozások szerepét a gazdaság fejlődése során, amely egyes vállalkozások tevékenységváltását, mentorálását is eredményezheti.

A területfejlesztési program elkészítése, illetve a koncepció felülvizsgálatakor megfontolandó intézkedések:

- A helyzetértékelés talajjal foglalkozó fejezetének kiegészítése a földtani közegre vonatkozó részletesebb elemzéssel;
- A mezőgazdasági, gazdasági-élelénkítési és közlekedési fejlesztések során a védett, vagy jogi védelem nélkül is megóvásra érdemes természeti és táji területek igénybevételének megakadályozása;
- A koncepció helyzetértékelésének szénhidrogén-szállító létesítményekről szóló adatainak felülvizsgálata;
- A koncepció hulladéklerakókkal és hulladékgazdálkodással foglalkozó fejezet kiegészítése a települési szilárdhulladék-lerakók, a hulladékgazdálkodási rendszer adataival;
- A koncepció szennyvíz- és csapadékvíz technológiai fejlesztései között célszerű a fenntartható fejlődés környezeti követelményeinek megfelelő iszapkezelést is támogatni;
- A P4 prioritás vízellátási létesítmények építését vagy átépítését célzó intézkedései esetében figyelembe kell venni a vízjogi létesítési engedély beszerzésének követelményét;
- A koncepció helyzetértékelését ki kell egészíteni a környezeti zajnak, rezgésnek való kitettséggel foglalkozó résszel a későbbi felülvizsgálata során;

- A közlekedési átjárhatóságot javító, így határvédelmi szempontokat is érintő fejlesztések miatt intézkedési tervek szükségesek esetleges veszélyhelyzetek vagy nemzetbiztonsági kockázatok felmerülésének esetére;
- Az erdőgazdálkodás nem kap kellő hangsúlyt a célok között, célszerű a területfejlesztési koncepcióban a célok között szerepeltetni, mind a meglévő erdők fenntartását, új erdők telepítését (elsősorban a gyengébb minőségű termőföldek felhasználásával) és a védőerdő sávok telepítését;
- Az iparfejlesztésnek együtt kell járnia védőerdők telepítésével, továbbá az üzemi zöldterületen a minél nagyobb CO₂ lekötést biztosító növényzet megőrzésével, telepítésével;
- Javasolt a területfejlesztési program kidolgozása során a környezetvédelmi horizontális célokat kiegészíteni a karbantartási fenntarthatósággal, élettartammal és a minőséggel, az alacsony hulladék képződéssel;
- A megye nagyon gazdag régészeti lelőhelyek tekintetében, melyek egyik oldalról attrakcióként értékesíthetők, ugyanakkor beruházási oldalról veszélyeket rejtenek, amelyre fel kell hívni a figyelmet;
- Ökológiai szempontból a Duna és a Tisza, valamint a medréhez és hullámteréhez kapcsolódó élőhelyek kiemelt jelentőséggel bírnak, a terület hasznosítása fokozott körültekintéssel történhet, hagyományos, környezetkímélő megoldásokkal;
- Az ökológiai és bio természetés elterjesztése ne csak néhány területi stratégiai célban jelenjen meg, hanem a prioritásokban is;
- A fesztiválok ökológiai lábnyomát a szervezés során minél kisebbre kell csökkenteni;
- A fejlesztések megvalósítása esetén vizsgálni kell a zaj és levegőszennyezési hatásokat;
- Az elektromos és hidrogén töltők terjedését ösztönözni kell.

Tekintettel arra, hogy a megfogalmazott javaslatok koncepció szinten nem igényelnek beavatkozást, a területfejlesztési program készítése során javasolt azok figyelembevétele és beépítése. A hatásvizsgálat a fentiek mellett javaslatokat fogalmaz meg a koncepció által befolyásolt területrendezési, településfejlesztési intézkedések számára, a várhatóan fellépő környezeti hatások monitorozására, és egyéb szükséges intézkedésekre is.